

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TREST SMRTI – HISTORICKÝ EXKURZ A
AKTUÁLNÍ SITUACE**

Autor práce: Antonín Rampa

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Antonín Rampa

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Trest smrti – historický exkurz a aktuální situace

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Death Penalty – Historical Excursion and Current Situation

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

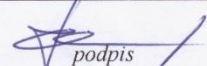
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2022

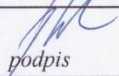
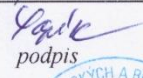

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je provést stručný historický exkurz do vývoje právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na území ČR až do doby jeho vypuštění z katalogu trestních sankcí. Zmapovat a charakterizovat mezinárodní právní úpravu, jejímž předmětem je zákaz uplatňování trestu smrti.

Vedlejším cílem je kritické posouzení vybrané zahraniční právní úpravy, dle níž lze tento druh trestu uložit spolu s četností vykonávání tohoto trestu v dané zemi.

Student: Antonín Rampa	26.4.2022 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.	30.4.2022 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.5.2022 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	17.5.2022 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	24.5.2022 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji své rodině za podporu při studiu.

ABSTRAKT

RAMPA, A. Trest smrti – historický exkurz a aktuální situace: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 66 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: trest smrti, absolutní trest, trestní právo, trestní zákoník, právní vývoj.

Bakalářská práce se zabývá tématem trestu smrti. Práce je rozdělena do sedmi kapitol. Podrobněji se zaměřuje na historii právní úpravy trestu smrti na území České republiky a dále zmapování a charakteristiku mezinárodní právní úpravy, jejímž předmětem je zákaz uplatňování trestu smrti. Součástí práce je i obecná charakteristika trestu smrti, jeho historie a způsoby vykonávání exekucí. V práci jsou také obsaženy argumenty zastánců a odpůrců tohoto druhu trestu. V rámci metodické části bakalářské práce je blíže rozpracována právní úprava ukládání trestu smrti v americkém státě Texas, včetně jeho historie, způsobu vykonání poprav a četnosti jeho používání.

ABSTRACT

RAMPA, A. *Death Penalty – Historical Excursion and Current Situation: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2023. 66 pp. Supervisor: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: death penalty, absolute punishment, criminal law, criminal code, legal development.

The bachelor's thesis deals with the topic of the death penalty. The thesis is divided into seven chapters. It focuses in more detail on the history of legislation regarding the death penalty in the Czech Republic, as well as characterizing the international legislation, the subject of which is the abolition of the death penalty. The thesis also includes a general description of the death penalty, its history and methods of execution. Moreover, the work contains arguments from advocates and opponents of this type of punishment. The methodological part of the bachelor's thesis elaborates on the legislation of the imposition of the death penalty in the American state of Texas, including its history, the way of executions are carried out and the frequency of its use.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Obecná charakteristika trestu smrti.....	12
2.1 Pojem a účel trestu	12
2.2 Historie trestu smrti	13
2.2.1 Ur-Nammův zákoník.....	14
2.2.2 Chammurapiho zákoník	14
2.2.3 Biblické právo	15
2.2.4 Islámské právo	16
2.2.5 Drakónovy zákony	16
2.2.6 Římské právo	17
3 Vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území	18
4 Způsoby vykonávání trestu smrti na našem území a v zahraničí.....	30
4.1 Zvířata jako popravčí.....	30
4.2 Ukřižování	30
4.3 Ukamenování.....	31
4.4 Naražení na kůl.....	32
4.5 Upálení	32
4.6 Vyhladovění	33
4.7 Oběšení.....	33
4.8 Gilotina.....	34
4.9 Zastřelení	35
4.10 Elektrické křeslo	36
4.11 Plynová komora	36
4.12 Smrtící injekce	37
5 Mezinárodní souvislosti uplatňování trestu smrti	38
6 Srovnání aspektů ukládání trestu odnětí svobody na doživotí a trestu smrti	42

6.1	Argumenty retencionistů	42
6.2	Argumenty abolicionistů	43
7	Právní úprava ukládání trestu smrti ve vybrané zemi světa – USA.....	46
	Závěr	56
8	Seznam použitých zdrojů	58
9	Seznam tabulek a grafů	65
10	Seznam příloh.....	65
11	Přílohy	66

Úvod

Trest smrti, známý také jako absolutní nebo nejvyšší trest, provází lidstvo již od vzniku prvních společenství. Zpočátku byla podstatou trestu smrti pomsta, s vývojem lidské civilizace docházelo k jeho postupné kodifikaci a následným novelizacím. Vyvíjely se nejen právní úpravy, ale i způsoby provedení poprav od velmi krutých a nelidských až po ty relativně humánní.

Problematika trestu smrti je po staletí jednou z nejdiskutovanějších otázek nejen v oblasti trestního práva, ale i jiných souvisejících vědních oborů, která vyvolává vzrušené diskuze o jeho ukládání v kruzích široké veřejnosti. V České republice se však úvahy o znovuzavedení tohoto druhu trestu omezují výlučně jen na teoretickou možnost, neboť ČR je signatářem mezinárodních úmluv bránících zavedení tohoto trestu v praxi.

V současné době je používání trestu smrti v některých zemích legální, zatímco jiné jej zrušily nebo uvalily na jeho používání moratorium. Zákaz uplatňování trestu smrti je v poslední době globálním trendem. Navzdory tomu je na světě stále více než padesát zemí, které trest smrti uplatňují. Mezi nimi jsou i Spojené státy americké, jedna z nejnápadnějších zemí světa, což vypovídá o aktuálnosti tématu.

Názory na trest smrti rozdělují společnost na dva základní myšlenkové tábory. Ani filozofie či etika nám nedává jasnou odpověď, přestože právě taková otázka by měla být především teoreticky rozebrána a prozkoumána. Argumenty abolicionistů a retencionistů si navzájem protirečí či poněkud paradoxně splývají. Názory obou stran budou v práci blíže rozpracovány.

Kontroverznost a ožehavost problematiky trestu smrti společně se zmapováním historického vývoje tohoto druhu trestu byly hlavními důvody, proč si autor vybral toto téma ke zpracování ve své bakalářské práci. Pro autora práce bylo dále zajímavější rozpracovat právní úpravu státu, ve kterém lze tento druh trestu aktuálně uložit.

První kapitola shrnuje cíle bakalářské práce a použitou metodiku. Následující kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku trestu smrti, na pojem a účel trestu, historii trestu smrti a přibližuje nejstarší právní úpravy tohoto trestu. Ve třetí kapitole se autor zabývá historickým exkurzem do vývoje právní úpravy ukládání trestu smrti na našem území až do doby jeho vypuštění z katalogu trestních sankcí v roce 1990.

Kapitola čtvrtá je zaměřena na popsání vybraných způsobů ukládání trestu smrti od těch nejzastaralejších až po ty moderní. Pátá kapitola pojednává o mezinárodních souvislostech uplatňování trestu smrti, součástí kapitoly je i seznamu států, které trest smrti doposud zachovávají. Souhrnem argumentů retencionistů a abolicionistů na ukládání trestu smrti se zabývá šestá kapitola této práce. Poslední sedmá kapitola má za úkol rozebrat právní úpravu ukládání trestu smrti ve vybrané zemi, v níž lze trest smrti aktuálně uložit. Autor práce si vybral americký stát Texas. V kapitole je rozebrána nejen právní úprava, ale i historický vývoj trestu smrti v Texasu, četnost jeho ukládání a popis průběhu samotné popravy. V kapitole je dále uveden výčet států USA, které trest smrti praktikují.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je provést stručný historický exkurz do vývoje právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na území ČR až do doby jeho vypuštění z katalogu trestních sankcí. Zmapovat a charakterizovat mezinárodní právní úpravu, jejímž předmětem je zákaz uplatňování trestu smrti.

Vedlejším cílem je kritické posouzení právní úpravy v americkém státě Texas, dle níž lze tento druh trestu uložit spolu s četností vykonávání tohoto trestu v dané zemi.

V rámci metodické části bakalářské práce bude blíže rozpracována právní úprava vybrané země, v níž lze tento druh trestu uložit, včetně popisu skutečného stavu ukládání tohoto druhu trestu v praxi.

Pro dosažení stanovených cílů byly uplatněny následující metody zkoumání:

- studium právnické a jiné odborné literatury, právních předpisů a internetových zdrojů,
- deskriptivní metoda,
- základní metodou zpracování práce byla teoretická analýza doplněná o další obecně teoretické metody (syntéza, indukce a dedukce),
- komparační metoda.

2 Obecná charakteristika trestu smrti

Trest smrti je státem nařízené usmrcení (poprava) člověka odsouzeného za zločin, za který je možné tento trest uložit.¹ Nejedná se tedy o svévolnou mimosoudní popravu, ale o trest, který následuje po řádném soudním procesu. Trest smrti je rovněž nazýván nejvyšším nebo absolutním trestem.²

2.1 Pojem a účel trestu

Trest je opatření následující po provinění. Shledá-li soud po provedeném důkazním řízení obžalovaného vinným, vynese trest, jehož základním účelem je ochrana společnosti proti porušování podmínek její existence.³ Současná právní úprava v České republice zná tyto druhy trestů: odnětí svobody, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztrátu čestných titulů a vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti, vyhoštění.⁴

Dvě základní koncepce pojetí smyslu trestu v rámci právního řádu jsou absolutní a relativní teorie. Absolutní teorie je představovaná teorií odplaty. V tomto pojetí je rozsah trestu úměrný rozsahu zločinu, vina a trest si musí odpovídat. Relativní teorie je reprezentovaná teorií prevence. Podle této koncepce je smysl trestu spatřován v ochraně společnosti a polepšení zločince. Objevují se i smíšené teorie, které se snaží vzít si pozitivní znaky z obou teorií a smysl trestu je viděn v odplatě i nápravě zločince zároveň.⁵

Trest může mít i mimoprávní povahu, kterou může být etická nebo morální sankce.⁶

---

¹ Trest smrti. *Lidskaprava.cz* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti>.

² *Trest smrti*. XXIII. Pražský studentský summit, 2017.

³ KUBÍČKOVÁ, P., KMĚTÍK I. *Penologie*. Karviná, 2011. Studijní opora. Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o..

⁴ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. Základní pojmy v trestním řízení: Hmotněprávní pojmy. *Verejnazaloba.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z WWW: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/zakladni-pojmy-v-trestnim-rizeni/>.

⁵ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 9-10.

⁶ VICHEREK, R. Účel trestu. *Epravo.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>.

2.2 Historie trestu smrti

Trest smrti byl po dlouhou část lidské historie nejužívanějším trestem, až v relativně nedávné době byl ve frekvenci užívání nahrazen trestem odnětí svobody.⁷ Zpočátku byl trest smrti univerzálním trestem pro spáchané zločiny. Byl uplatňován jako prostředek pro vyloučení pachatele ze společnosti. O úmyslném popravování spojeném s jednotným rituálem se hovoří až ve chvíli, kdy se metody zabití odsouzence začaly opakovat.⁸

Společnost neusilovala vždy o to, aby zabíjela pachatele skutků, které pokládala za nejtěžší, např. vraždy, neúcty k rodovým a kmenovým bohům, rušení tehdejšího řádu, zbabělosti v boji či dezerce. Trest smrti, který často kromě aktu samotné popravky nic jiného nepřinesl, vznikl až mnohem později.

První společnosti se dlouho spokojily s tím, že pachatele ze svých sídlišť vyhnaly a zbavily ho ochrany rodu či kmene. Druhým způsobem boje proti kriminalitě bylo odškodnění, na kterém se pachatel s poškozeným nebo jeho rodinou domluvili. Z odškodnění se později vyvinuly pokuty a majetkové sankce, které následně velice těžce dolehly na pachatelův majetek a někdy ho zcela ožebračily.

Byl zde však ještě jeden institut oficiální společenské odvety – krevní msta. Rodina oběti vraždy měla právo, pokud se s vrahem a jeho nejbližšími nedomluvila na patřičném odškodnění, pachatele zcela oficiálně a beztrestně zabít. Po mnoha staletích se krevní msta změnila ve válku mezi rody a kmeny. V době, kdy existovala pouze kmenová společnost, tento systém mohl vést až k vyhlazení celého kmene, což ostatním kmenům, nezúčastněným na této situaci, příliš nevyhovovalo.⁹ Některé černošské kmeny házely provinilce krokodýlům. U jiných národů byli zločinci přivazováni na zem mezi termiště. Obyvatelům indiánské vesnice v Amazonii sloužil za popraviště blízký útes, z nějž své oběti svrhávali dolů. Peruánští indiáni dávali přednost úzké temné rokli, jež však plnila svůj účel stejně spolehlivě.

Uvedené příklady však stále ještě zůstávaly omezeny pouze na určité oblasti a nevstoupily do všeobecného povědomí ani do právních úprav. Původ trestů smrti

---

⁷ NAVRÁTILOVÁ, J., *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 12-13.

⁸ BARRING, L. [pseud. Hermanna SCHREIBERA]. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008, s. 11.

⁹ SLUŠNÝ, J. *Historie mučení*. Praha: XYZ, 2008, s. 216.

používaných po vícero časových obdobích a na větších územních celcích je zahalen mnoha tajemstvími a provázen četnými legendami a mýty.¹⁰

Již první popravky měly zcela zjevně mučivý charakter, který se ale dále a dále prohluboval. Vzniklo několik systémů poprav, spočívajících přímo či nepřímo zejména v mučení popraveného. Právě hrůza mučení měla odstrašit potenciální pachatele, kteří se takovéto podívané účastnili. Je pozoruhodné, kolik různých způsobů trestu smrti dovedlo lidstvo vymyslet.¹¹

2.2.1 Ur-Nammův zákoník

Ur-Nammův zákoník, objevený kolem roku 2050 př. n. l., je nejstarším objeveným zákoníkem, jeho náleznost podporuje domněnku, že psané zákony existovaly i před tímto datem. Odkaz na psaný zákon byl učiněn kolem roku 2400 př. n. l., kdy Ur-Engur, král Uru, prohlásil, že vykonává spravedlnost dodržující boží zákony. Urgakina, král města Lagash, učinil další odkaz na psaný zákon, když kolem roku 2350 př. n. l. nařídil shrnout všechna existující nařízení do jediného zákoníku. Přestože jeho psaný zákoník nalezený nebyl, došlo k nálezům dokumentů o právní reformě. Urgakina ve svém zákoníku tvrdil, že všichni lidé mají právo znát oprávnění k uznání viny a trestu. Urgakinův zákoník byl pravděpodobně podkladem pro pozdější mezopotamské zákony. V Urgakinově dokumentu o reformě je uvedeno několik příkladů trestů. Lupiči a cizoložníci se odsuzovali k trestu smrti ukamenováním. Špatně dochovaná tabulka, obsahující Ur-Nammův zákoník, není originál, ale kopie, vytvořená o několik století později. Tabulka je natolik poškozená, že z ní lze přečíst pouze pět zákonů. Sumerové byli doslova posedlí zaznamenáváním a jeden z novějších záznamů hovoří o procesu s vrahem, kterému byl za jeho čin uložen trest smrti. Trest smrti bylo možné uložit i za jiné kriminální činy, ale většina provinilců byla trestaná pokutou.¹²

2.2.2 Chammurapiho zákoník

Chammurapiho zákoník je nejstarší zákoník, který se dochoval v úplnosti. Byl sepsán kolem roku 1750 př. n. l. v Babylonu. Tento zákoník tvořilo 282 paragrafů, které byly vytesány do čedičové stély. Zákoník byl umístěn na veřejném místě v hlavním centru

---

¹⁰ BARRING, L. [pseud. Hermanna SCHREIBERA]. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008, s. 11.

¹¹ SLUŠNÝ, J. *Historie mučení*. Praha: XYZ, 2008, s. 217.

¹² LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 15-17.

babylónské říše. Zákoník řešil záležitosti dědictví, rodiny a majetku, a také ustanovení v oblasti trestního práva. Hlavní zásadou zákoníku bylo „oko za oko“, 50 paragrafů zákoníku končí v případě jejich porušení trestem smrti provinilce. Chammurapiho zákoník byl velice široce využíván a stal se předlohou pro pozdější zákoníky, například pro biblické zákony Židů, islámské právo šaría, pro zákony starého Řecka a Říma i pro další evropské zákoníky. Zákoník nevesel ve známost svými rovnostářskými principy, ale přísností svých trestů. Trest smrti byl ukládán za celou řadu provinění a řídicím principem zákoníku je zásada odvěty či odplaty (talio).¹³

Ukázka z Chammurapiho zákoníku:

§ 153 – Jestliže něčí manželka dala usmrtit svého manžela kvůli jinému muži, tuto ženu narazí na kůl.

§ 196 – Jestliže plnoprávný občan vyrazil oko plnoprávnému občanu, vyrazí mu oko.

§ 200 – Jestliže plnoprávný občan vyrazil zub plnoprávného občana, sobě rovného, vyrazí mu zub.¹⁴

Trest smrti byl ukládán za celou řadu kriminálních skutků včetně krádeže, prodeje nebo přechovávání kradeného zboží, únos nebo pomoc uprchlým otrokům. V těchto případech nebyl způsob trestu smrti předem daný, ale mnohé kriminální činy vyžadovaly specifickou formu exekuce. Cizoložství, bigamie, znásilnění zasnoubené dívky nebo špatné chování manželky se trestalo utopením, incest s vlastní matkou se trestal upálením. Za loupež se trestalo oběšením na místě, kde k loupeži došlo.¹⁵

2.2.3 Biblické právo

Na biblických zákonech byl jednoznačně vidět vliv Chammurapiho zákoníku. Téměř stejná byla terminologie, obsah i struktura. Oba zákoníky byly založené na náboženství. Biblické zákony dávaly přímé spojení s bohem tvrzením, že byly „napsané prstem Božím“. Babylonské a židovské pojetí zákona bylo rozdílné v přístupu k vrahům. Podle židovských zákonů musel být odsouzený vrah popravený, ale podle mezopotamských zákonů by měla rodina oběti přijmout peněžní kompenzaci. Bible uvádí

---

¹³ KOHOUTKOVÁ, H., KOMSOVÁ, M. *Dějepis na dlani*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 12.

¹⁴ PETRA. Právo a zákony – Chammurapi. *Atlaso.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.atlaso.cz/pravo-a-zakony-chammurapi/>.

¹⁵ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 27.

tři způsoby poprav: ukamenování, upálení a dekapitace. Nejobvyklejším způsobem bylo ukamenování, které se většinou ukládalo za delikty proti blahobytu komunity včetně deliktů sexuálních. Upálení bylo trestem za devět kategorií incestu a za jednu kategorii cizoložství. Nejhumánnějším a nejrychlejším způsobem byla dekapitace, která byla vyhrazena úkladným vrahům a odpadlíkům, kteří se zřekli víry.¹⁶

2.2.4 Islámské právo

Islámské právo začalo vznikat se zakladatelem islámu, prorokem Mohamedem, který se narodil roku 570 v Mekce.¹⁷ Zákon islámského světa je šaría, což znamená „jasná stezka“. Právo šaría je primárně založené na koránu, který, jak praví slovo boží, obsahuje nejdokonalejší řešení problémů morálky a chování. Za těžký zločin se považovala loupež ohrožující společenskou stabilitu. Pokud zločinec při loupeži svou oběť navíc zabil, byl sťat mečem. Za promyšlené zabití následoval trest ukřižováním a tělo muselo zůstat viset na kříži po tři dny. Rozsudek nemohl být nahrazen finančním odškodněním. Zřeknutí se islámu skutkem nebo slovem, odmítnutí islámských příkazů, uctívání jiných bohů nebo pomlouvání proroka, andělů či koránu bylo chápáno jako škodlivé pro víru ostatních muslimů a trestaly se smrtí. Některé školy islámu dokonce tvrdily, že takového zločince bylo možné bez trestně zabít bez soudního procesu.¹⁸

2.2.5 Drakónovy zákony

V roce 621 př. n. l. zpracoval aténský archont Drakón zákoník, o němž doufal, že v Řecku podpoří stabilitu a rovnost. Zákony byly vyvěšeny na aténské agoře během 39. olympiády a vznikla tak první aténská ústava.¹⁹ Drakón (od jehož jména je odvozeno slovo drakonický), pojal představu o státním trestání poněkud svérázně. Jeho zákoník byl velice tvrdý a téměř za všechny zločiny, dokonce i za drobné krádeže, nařizoval trest smrti. Když byl tázán na příčinu tvrdosti zákonů, odpověděl, že považuje trest smrti přiměřený i za krádež hlávky zelí. Aténský politik a řečník Demades v pozdějších dobách trefně prohlásil, že Drakónovy zákony nebyly psané inkoustem, ale krví. Sám Drakón prý

---

¹⁶ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 30-35.

¹⁷ KOHOUTKOVÁ, H., KOMSOVÁ, M. *Dějepis na dlani*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 53.

¹⁸ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 38-46.

¹⁹ PETR, J. Drakonické právo. *Český rozhlas* [online]. 2010 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z WWW: <https://plus.rozhlas.cz/drakonicke-pravo-6657858>.

na otázku, proč za většinu deliktů stanovil trest smrti, odpovídal, že podle jeho názoru si jej zaslouží i menší delikty a pro ty větší už těžší trest bohužel není.²⁰

2.2.6 Římské právo

Římské právo je pravděpodobně největším odkazem Římanů. Za první kodifikaci římského práva lze považovat zákon dvanácti desek. Obsahem desek byly základní zásady trestního práva, a také základy dědického, rodinného a procesního práva. Dvanáct desek přikazovalo trest smrti za řadu kriminálních činů včetně krádeže v noci ve městě a za vlastizradu. Stejně jako v babylonském zákoníku, žhárství bylo trestáno upálením: „Každá osoba, která zničí spálením jakoukoli budovu nebo hromadu zrní u domu složenou, bude spoutaná, zbičovaná a upálená u kůlu...“ (VIII, 10).

Hlavními tresty v republice i v císařství byly poprava, vyhnanství, tělesný trest, vězení a pokuta. Trest smrti se římským občanům nebo alespoň jejich vyšším vrstvám ukládal velice zřídka. Římané popravovali upálením, ukamenováním, ukřižováním, pověšením z velké vidlice (furca) a předhozením zvěři, tyto způsoby popravy byly určeny převážně pro otroky a svobodné občany nízkého původu. Pokud otrok vztáhl ruku na svého pána, byli popraveni všichni otroci v domě. Vzbouřenci končili na kříži. Nebyli pohřbeni, ale ponecháni supům.²¹ Ukřižování bylo používáno jako způsob popravy pro otroky a cizince nízkého původu. Později císař Konstantin ukřižování zakázal a nahradil jej jednoduchým, ale velice efektivním trestem furca. Oběť byla pověšená za krk z vidlice tak dlouho, dokud nezemřela. Předhození zvěři byl trest určený pro cizince, otroky a svobodné občany, kteří se dopustili vážných zločinů, jako například svatokrádež.²²

---

²⁰ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 56.

²¹ VELÍMSKÁ, E. Jak se lišily tresty pro otroky a svobodné občany v Římě? Rozdíl je strašlivý. *Dotyk.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z WWW: <https://www.dotyk.cz/magazin/tresty-ve-starem-rime-30000805.html>.

²² LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 63-68.

3 Vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území

České trestní soudnictví prošlo ve středověku i v raném novověku několika vývojovými etapami a směřovalo od obyčejového práva k obecným právním normám. Stejně jako ve světě, tak i v českých zemích skončili na popravišti desetitisíce lidí.²³ První zmínky o popravách v českém knížectví jsou z 11. století, kdy o nich přináší svědectví kronikář Kosmas. Jednalo se například o příběh Prkoše, jehož nechal za zradu popravit kníže Břetislav I.. Rozhněvaný kníže vybral velice krutou a trýznivou popravu. Prkošovi byly nejprve vyloupnuty oči, poté mu kat utnul ruce i nohy a nakonec bylo zkrvavené torzo těla hozeno do řeky Bíliny.²⁴

S rozvojem středověké společnosti i její soudní a trestně-právní soustavy docházelo k profesionalizaci popravčích mistrů, zejména ve větších městech. Panovník začal přenášet svou hrdelně-právní pravomoc na královská města a pozemkové vrchnosti. Hrdelní právo umožňovalo trestat provinilce za konkrétní zločiny smrti. Odsoudit k trestu smrti mohla ve středověku na svých panstvích i šlechta a panovník, ale ani církve se nebránily vydávání hrdelních rozsudků, jednalo-li se o pronásledování kacířů a dalších osob, které se těžce provinily proti křesťanské víře.²⁵ Způsoby poprav se lišily podle spáchaného trestného činu. Například čarodějnictví a žhárství se trestalo upálením, čarodějnice mohly být také zahrabány zaživa, za vraždu novorozence hrozilo probodnutí srdce kulem a za „běžnou“ vraždu následovalo stětí. Za znásilnění hrozilo lámání kolem a zloději byli většinou oběšeni.²⁶

Hrdelní jurisdikce českých měst se vyvíjela od 13. století. Šlechtici spadali pod příslušnost zemského soudu, jehož vznik se datuje do druhé poloviny 13. století. Do jurisdikce zemského soudu spadalo rozhodování v záležitostech trestních i svobodných statků, jeho předsedou byl panovník a v případě jeho nepřítomnosti ho zastupoval nejvyšší purkrabí. Řízením byl pověřen nejvyšší sudí, dvanáct pánů a osm rytířů tvořilo sbor přísedících. Při soudním řízení se vycházelo ze specifického českého

---

²³ FRANCEK, J. *Katovské řemeslo v českých zemích*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 2007, s. 5.

²⁴ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 131, 195.

²⁵ LIŠKA, V. *Kati a popravy v českých dějinách: [nejznámější exekuce napříč historií]*. Praha: Malý princ, 2013, s. 7.

²⁶ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 195-196.

práva, takzvaného nálezového nebo obyčejového. Rozsudky byly podkladem pro pozdější rozhodování soudů. Ke kodifikaci šlechtického práva docházelo v 16. století. První kodifikací českého zemského práva bylo Vladislavské zřízení zemské vydané roku 1500.²⁷

Za vlády Habsburků se zvyšovala snaha o sepsání jasně definovaných právních norem. Výsledkem bylo vydání zemských zřízení v letech 1530, 1549 a 1564. Do sedmnáctého století se proti výrokům zemského soudu nebylo možno odvolat. Roku 1610 byla Koldínova práva městská přijata jako zákonný svod platný pro všechny městské soudy v Čechách. Dle tohoto práva byly tresty rozděleny do pěti kategorií: trest smrti, vězení dočasné nebo doživotní, tresty majetkové, ztráta cti a vypovězení. Trest smrti se užíval velmi četně. Povinně se ukládal v 53 případech. Obnoveným zřízením zemským roku 1627 pro Čechy a 1628 pro Moravu dochází ke sjednocování právních předpisů pro české území.²⁸ Zemský soud se musel řídit vydanými právními normami a nebylo již možné volně nalézat právo v jednotlivých případech. Proti rozhodnutí soudu se dalo odvolat k panovníkovi a nejvyšším soudem se stala česká dvorská kancelář ve Vídni.²⁹

Během vývoje hrdelní jurisdikce byla do 16. století vytvořena hustá síť několika set hrdelních soudů. V roce 1765 byla v Čechách vyhlášena reforma hrdelních soudů, jejímž výsledkem bylo podstatné snížení těchto soudů, z původně registrovaných 383 jich zůstalo jen 29.³⁰

První kodifikace trestního práva se českým zemím dostalo přijetím hrdelního řádu císaře Josefa I. (Constitution Criminalis Josephina) v roce 1707. Jehož předlohou byl hrdelní řád císaře Karla V. z roku 1532 (Constitution Criminalis Carolina). Závěrečnou kodifikací z této řady byl hrdelní řád císařovny Marie Terezie (Constitution Criminalis Theresiana) z roku 1768. Tyto hrdelní řady umožňovaly rozsáhlé použití trestu smrti, přičemž způsoby jeho výkonu se vyznačovaly mimořádnou krutostí. Podle Theresiany mohl být trest smrti uložen i za krádež.³¹

---

²⁷ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 339.

²⁸ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 44.

²⁹ FRANCEK, J. *Katovské řemeslo v českých zemích*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 2007, s. 5.

³⁰ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 18-19.

³¹ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 44.

Za vlády Josefa II. u nás začala nová etapa trestního práva, kdy byl roku 1787 vyhlášen Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně, který se stal základem veškerého dalšího trestního zákonodárství na našem území až do roku 1950. Tento právní předpis byl značně ovlivněný humanistickými ideály spisovatele Cesare Beccaria „O zločinech a trestech“ z roku 1764.³² Pozvolna se začínal prosazovat názor, že trest nemá mít jen charakter pomsty, nýbrž by měl sloužit k převýchově pachatele.³³ Josef II. se dokonce v roce 1788 zasadil o zrušení trestu smrti. V pokrokové Evropě se jednalo o nevídaný čin.³⁴ Všeobecný zákoník povoloval trest smrti pouze při tzv. výjimečném stavu. Zároveň zde byly poprvé zmíněny základní zásady trestního práva hmotného – žádný zločin bez zákona a žádný trest bez zákona.³⁵ Jeho nástupce František II. obnovil trest smrti o sedm let později v roce 1795 a trest smrti zůstal součástí našeho právního řádu až do roku 1990, kdy byl u nás nahrazen doživotím.³⁶

Roku 1797 vznikl Západohaličský trestní zákoník a v roce 1803 byl zaveden i v ostatních částech monarchie kromě Uher. Rok poté vyšel česky ve Vídni pod názvem *Knihy práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského (totiž policie) přestupky*. Vycházela ze zásad Josefského zákoníku a ukončila dlouhou éru krutých feudálních trestů a stala se předlohou pozdějších trestních zákonů. Dle tohoto zákona se za zločiny ukládal trest smrti – výhradně oběšením a žalář, který byl doživotní nebo dočasný. Žalář byl rozdělen na tři stupně, a to na žalář, žalář těžký a žalář nejtěžší.³⁷

Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích ze dne 27. května 1852 č. 117 ř. z. představoval novelizaci zákoníku z roku 1803. Trestem za zločin byla buď smrt, nebo žalář, který se dělil na žalář prvního a žalář druhého stupně. A podle délky byl rozdělen na žalář doživotní a dočasný. Tento zákoník zůstal až do roku 1918 téměř nezměněn. Po vzniku Československé republiky zůstaly v oblasti trestního práva v platnosti všechny dosavadní zemské a říšské zákony podle čl. 2 zákona č. 11 Sb. z. a n. (tzv. recepční norma), přijatého Národním výborem dne 28. října 1918. Nadále u nás (Čechy, Morava a Slezsko) tedy platil Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích, v říšském zákoníku byl publikován pod č. 117/1852 s účinností od 1. září 1852. Na území

---

³² FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 43.

³³ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 44.

³⁴ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 196.

³⁵ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 31.

³⁶ LIŠKA, V. *Kati a popravy v českých dějinách: [nejznámější exekuce napříč historií]*. Praha: Malý princ, 2013, s. 11.

³⁷ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 31.

Slovenska zůstal nadále platný uherský trestní zákon z roku 1878 a zákon o přestupcích z roku 1879, který umožňoval uložit trest smrti pouze za vraždu dle § 278.

Trestní zákon z roku 1852 obsahoval zločiny, přestupky a nově také přečiny. V tomto zákoně byla výslovně formulována zásada „nullum crimen sine lege“ („žádný zločin bez zákona“). Za zločin bylo podle § 12 uvedeného zákona možno uložit trest „přidržení“ v žaláři nebo smrt „provazem“.

Recipován byl nejen trestní zákon, ale i vojenský trestní zákon č. 19 z roku 1855 ř. z., pod nějž spadaly osoby podléhající pravomoci vojenských soudů. Tresty podle obou zákoníků byly identické, vojenský zákoník však obsahoval další skutkové podstaty proti vojenské kázní, za které mohl být uložen doživotní trest či trest smrti. Trest smrti mohl být podle této právní normy vykonán nejen provazem, ale také zastřelením dle § 22.³⁸

Vedle trestního zákoníku o zločinech a přečinech z roku 1878 byl dalším zákonem, na základě kterého bylo možné uložit trest smrti, zákon o opatřeních proti obecně nebezpečnému užívání třaskavin a obecně nebezpečnému zacházení s nimi č. 134/1885. Podle § 4 odst. 1, 2 cit. zákona bylo možné uložit trest smrti i osobě, která úmyslně vydala do nebezpečí majetek nebo život jiného tím, že použila výbušniny jako trhací prostředky a takovým činem způsobila smrt člověka, kterou mohla předvídat. Druhým vedlejším trestním zákonem byl zákonný článek XIX/1915 o stíhání trestných činů proti zájmům vedení války, zvláště nepřístojností při vojenských dodávkách. Ustanovení § 3 odst. 4 daného zákona stanovovala trest smrti za úmyslné porušení dodávkové povinnosti v době války, jehož následkem byla vojenská schopnost členů ozbrojené moci stojících v boji před nepřítelem tak oslabena, že padl za oběť lidský život, i když pachatel mohl tento následek předvídat.

Trest smrti se podle § 21 trestního zákoníku o zločinech a přečinech vykonával „na uzavřeném místě provazem“. Státní zástupce mohl umožnit přístup na popravu příbuzným odsouzeného a v rámci odstrašujícího účinku i jiným osobám, avšak výhradně mužského pohlaví. Detaily popravu upravovalo nařízení č. 6575/1890 o výkonu trestu smrti a nařízení č. 4868/1912, jež ho doplňovalo.³⁹

---

³⁸ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 45-46.

³⁹ FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 44-45.

Popravy byly vykonávány na dvoře vrchního zemského soudu v Praze na Karlově náměstí, ale také v sídlech krajských soudů. V roce 1866 byla v Praze provedena poslední veřejná poprava a v Čechách pak v roce 1871 v Plzni.⁴⁰

Dne 28. října 1918 vzniklo samostatné Československo.⁴¹ Zůstal zachován původní právní dualismus z předešlého období Rakousko-Uherska. V podstatě platilo, že na území Čech byly platné rakouské zákony a na území Slovenska uherské zákony.⁴²

Do československého právního řádu byl institut trestu smrti inkorporován takzvanou recepční normou (zákon č. 11/1918 Sb.), avšak jeho využití v počátcích nového státu bylo výrazně omezené, zejména v oblasti vojenské. Až na krátké období stanného práva na Slovensku za bojů s maďarskými jednotkami roku 1919, kdy byli, podle vojenských zvyklostí, odsouzení střílení popravčí četou, se hrdelní trest v Československu vykonával výhradně oběšením.⁴³

Popravy probíhaly na dvoře zemského soudu v Praze na Karlově náměstí, od roku 1926 v pankrácké věznici a ve věznicích krajských soudů.⁴⁴ V Československu probíhala exekuce na takzvaném popravčím prkně rakouského vzoru. Odsouzený byl přivázán k dřevěné desce, která byla součástí šibenice a vytažen přes kladku vzhůru. Kat měl za povinnost ve vhodný okamžik oběšenému vymknout napnuté krční obratle a způsobit okamžitou smrt. Popravy v zemi vykonával vždy jediný muž, státním katem byl až do roku 1938 legendární Leopold Wohlschläger. Wohlschläger reprezentoval skutečného představitele autority státu. Svůj úřad vykonával důstojně, což uznávali i kritici trestu smrti, značnou úctu měl dokonce i u bulvárních novinářů. V období od roku 1918 do roku 1927 usmrtil celkem 6 československých zločinců, poté odešel na odpočinek a nahradil ho Josef Nehyba, který ve svém katovském období používal pseudonym František Broumarský. Třetím a posledním katem první republiky byl strážmistr četnictva Josef Vašák.⁴⁵

---

⁴⁰ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 67.

⁴¹ KOHOUTKOVÁ, H., KOMSOVÁ, M. *Dějepis na dlani*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 185.

⁴² BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 17.

⁴³ PLACHÝ, J., PEJČOCH, I. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křídel, 2012, s. 9-14.

⁴⁴ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 75.

⁴⁵ PLACHÝ, J., PEJČOCH, I. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křídel, 2012, s. 9-12.

Demokratické zásady soudnictví uzákonila čtvrtá hlava tehdejší ústavy, v níž se mimo jiné uvádí, že prezident republiky má právo udílet amnestii, cestou milosti může promíjet a zmírňovat tresty.⁴⁶ T. G. Masaryk byl dlouholetým odpůrcem trestu smrti. Označil popravy za nejhorší druhy zabití, a to již v době, kdy byl poslancem Rakouské říšské rady.⁴⁷ Po svém zvolení prezidentem Československa mimo jiné uvedl: „*Právo trestat smrtí je právo hrozné, a soudíc podle jeho dějin a vývoje, bude v budoucnosti zrušeno. Neptejte se, jak mně bylo, když jsem návrhy na vykonání trestu smrti podpisoval. Trest smrti mi není hlavně odplatou ani zastrašením, není zajištěním proti nebezpečnému zločinci; má-li smysl a oprávnění, tedy pouze jako expiace. Nic nevyváží a nevykoupí tak strašnou věc, jako je surová a zlá vražda na člověku, než smrt; takový vrah se provinil na celém člověčenstvu. Ale i to platí jen pro dnešní stav kulturní – budoucí věky budou mít víc možností prevence, nápravy a převychování – i jasnější poznání kriminální odpovědnosti.*“⁴⁸

Žádost o milost adresovaná prezidentu republiky byla, po vyčerpání řádných odvolacích prostředků, poslední nadějí odsouzence na smrt. Ze všech československých prezidentů byl T. G. Masaryk nejhovívavější a statisticky nedaroval život jen každému dvacátému k smrti odsouzenému. Celkem bylo v období první republiky odsouzených k trestu smrti 443, z nichž bylo popraveno 21 mužů, milost byla udělena 422 osobám (viz příloha 1).⁴⁹

Rakouský trestní zákoník (č. 117/1852 ř. z.) stále zůstával ve dvacátých a třicátých letech základem trestního práva, byl ovšem přizpůsobený republikánskému zřízení. V obsáhlé anketě v roce 1923, které se zúčastnilo nad 350 představitelů veřejného života, se projevil silící výhrady proti zachovanému trestu smrti. Zákon č. 91/1934 Sb. o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech stanovil, že místo trestu smrti je možné uložit trest těžkého žaláře doživotního nebo dočasného (15 – 30 let), pokud jsou zjištěny významné polehčující okolnosti a trest smrti by byl nepřiměřeně přísný. Zároveň zdůraznil, že trest smrti může být vykonán až po rozhodnutí prezidenta republiky o neudělení milosti.⁵⁰

---

⁴⁶ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 69.

⁴⁷ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 99.

⁴⁸ ČAPEK, K. *Hovory s T.G.M.* Praha: Fragment, 2009, s. 197.

⁴⁹ PLACHÝ, J., PEJČOCH, I. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křidel, 2012, s. 9-10.

⁵⁰ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 73-75.

Zásadní změna situace nastala po nacistické okupaci.⁵¹ Následující den po vojenském obsazení Čech a Moravy, tedy 16. března 1939, vydal Hitler výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava (RGBl. I., S. 485; český překlad č. 75/1939 Sb.). V letech 1939 – 1945 působily v českých zemích dva právní systémy, říšský a protektorátní (tzv. autonomní).⁵²

V Protektorátu Čechy a Morava byly potlačeny demokratické zásady československého trestního práva hmotného a procesního.⁵³ Vznik trestněprávních předpisů v době Protektorátu byl spjat s nepřiměřenými a okamžitě vykonatelnými tresty, jimž dominoval trest smrti. Trestní právo bylo využíváno jako zstrašující nástroj proti československému obyvatelstvu.⁵⁴ Normy nacistického trestního práva úmyslně používaly neurčité právní pojmy, které umožňovaly široký výklad a tak i jejich zneužití. Jednalo se například o pojmy jako zdravé národní cítění či blaho národa. Tresty ukládané i za sebemenší prohřešky byly zcela nepřiměřené a často byl ukládán i trest smrti, který měl mít odstrašující účinek.⁵⁵

V důsledku vzrůstajícího počtu rozsudků smrti byla zřízena v prostoru pankrácké věznice nová sekýrárna, která byla vybavena gilotinou. Do provozu byla uvedena 5. dubna 1943 a hned první den bylo popraveno pět obětí. Německý kat Alois Weiss zde v období od 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945 popravil 1079 osob.⁵⁶

Po druhé světové válce byla v Československu v rámci právní kontinuity obnovena platnost všech právních předpisů, které byly platné před podpisem mnichovské dohody, tedy do 29. září 1938.⁵⁷ Trestněprávní normy vydané během Protektorátu byly zrušeny ústavním dekretem prezidenta Beneše č. 11/1944 Úředního věstníku. Do právního řádu byly přijaty dekrety prezidenta republiky č. 16/1945, o potrestání nacistických zločinců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech (tzv. velký

---

⁵¹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knížní klub, 2002, s. 196.

⁵² TAUCHEN, J. Trestní právo v Protektorátu Čechy a Morava. In: SALÁK, P., TAUCHEN, J., ed. *Československé trestní právo v proměnách věků*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 96-112. ISBN 978-80-210-5086-0.

⁵³ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 47.

⁵⁴ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 48.

⁵⁵ TAUCHEN, J. Trestní právo v Protektorátu Čechy a Morava. In: SALÁK, P., TAUCHEN, J., ed. *Československé trestní právo v proměnách věků*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 96-112. ISBN 978-80-210-5086-0.

⁵⁶ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 371-372.

⁵⁷ BEST, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Přeložila Jana JANDOVÁ. Brno: Doplněk, 1996, s. 138.

retribuční dekret), a dekret č. 17/1945 Sb., o Národním soudu. Dekretem č. 16/1945 Sb. byly se zpětnou účinností stanoveny přísné tresty za skutky spáchané během druhé světové války.⁵⁸

K provedení velkého retribučního dekretu byly zřizovány tzv. mimořádné lidové soudy a trest smrti byl rozšířen i na politické zločiny.⁵⁹ Postih byl ukládán podle zákona č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky a trestního zákona z roku 1852. Trest smrti, měl být vykonán do dvou hodin po vynesení rozsudku. Velký retribuční dekret upravil zákon z 24. ledna 1946 (č. 22 Sb.), který poskytoval možnost odložení trestu smrti, pokud to bylo ve veřejném zájmu, jestliže k němu bylo odsouzeno více lidí, soud rozhodoval o jejich pořadí.⁶⁰

Mimořádné lidové soudy soudily jako tzv. stanné soudy s významným omezením procesních práv obviněných, bez možnosti podat odvolání a s vyloučením odkladného účinku případné prezidentské milosti.⁶¹ Podle statistik bylo vykonáno 714 hrdelních trestů.⁶² Mezi popravenými byli například Karl Hermann Frank a Jozef Tiso.⁶³ V rámci takzvaného retribučního soudnictví bylo popraveno 67 žen. Vůbec první popravenou ženou v dějinách československého trestního práva byla Ludmila Ulrichová, vdova po bývalém komunistickém funkcionáři, stalo se tak 21. srpna roku 1945 v Uherském Hradišti.⁶⁴

V roce 1948 byl schválený zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Zákon umožňoval ukládání trestu smrti za politické delikty, v praxi se však bezprecedentně zneužíval k fyzické likvidaci představitelů politické opozice. Popraveni byli například Heliodor Píka, Milada Horáková a další, které režim pokládal za zjevné nepřátele, ale i vysocí funkcionáři samotné komunistické strany.⁶⁵ Statistické údaje z roku 1948 – 1950, podle kterých bylo za politické delikty uložených

---

⁵⁸ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 48.

⁵⁹ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 103.

⁶⁰ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 83.

⁶¹ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 48.

⁶² CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 104.

⁶³ KOHOUTKOVÁ, H., KOMSOVÁ, M. *Dějepis na dlani*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 227.

⁶⁴ PEJČOCH, I., PLACHÝ, J. *Ženy na popravišti: tresty smrti vykonané v Československu na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945-1948*. Cheb: Svět křídel, 2016, s. 5, 201.

⁶⁵ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 22.

celkem 99 trestů smrti, svědčí o tom, v jakém rozsahu soudy zákon aplikovaly. Ve stejném období bylo za vraždy uloženo jen 16 trestů smrti.⁶⁶

Dne 12. července 1950 schválilo Národní shromáždění nový trestní zákon č. 86/1950 Sb.. Byl to první unifikovaný trestní zákon, který byl platný pro celé Československo.⁶⁷ Pozitivem zákona bylo sjednocení trestního práva hmotného, zároveň se však vyznačoval přehnanou represí.⁶⁸

Zákon rozlišoval tresty hlavní a vedlejší. Hlavními tresty byly trest smrti, odnětí svobody a nápravná opatření, vedlejšími pak byly ztráta státního občanství, občanských práv, vyloučení z vojska, ztráta vojenské hodnosti, propadnutí jmění, peněžitý trest, zákaz činnosti, vyhoštění, zákaz pobytu, uveřejnění rozsudku, propadnutí věci.⁶⁹

Trest smrti se i podle tohoto zákona vykonával oběšením (§ 29 odst. 1) a v době zvýšeného ohrožení státu zastřelením. Právní úprava trestu smrti obsažená v trestním zákoně č. 86/1950 Sb., ale i aplikace této právní úpravy v soudní praxi do roku 1955 odrážela v plné míře napjatou atmosféru vyvolanou v politických kruzích mimo jiného i uplatňováním smutně proslavené teze o neustálém zostřování třídního boje. Podle statistických údajů z roku 1951 až 1955 bylo za politické trestné činy v tomto období uložených celkem 158 trestů smrti, od roku 1948 do 1955 počet trestů smrti za politické delikty představuje celkem 257.⁷⁰ V první polovině padesátých let sloužilo k popravám popravčí zařízení, které se skládalo z oprátky zavěšené na kladce na vztyčeném prkně. Tento způsob oběšení byl velice krutý. Při pověšení nedošlo ke zlomení vazů, ale odsouzenec se dusil deset až patnáct minut než zemřel.⁷¹

V roce 1956 došlo k novelizaci trestního zákona, a to zákonem č. 63/1956 Sb., ve kterém se odrážela nová politická situace. Zrušily se některé skutkové podstaty trestních činů, za něž byl zákonem č. 86/1950 Sb. udělován trest smrti, také došlo ke zrušení trestu odnětí svobody na doživotí (článek I.), který byl nahrazen trestem odnětí svobody na 25 let, přičemž tento trest stanovil vedle trestu smrti v případech, kde byl trest smrti ve zvláštní části trestního zákona trestem jediným (článek II. cit. zákona). Zákonem

---

⁶⁶ FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 45-46.

⁶⁷ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 94.

⁶⁸ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 48-49.

⁶⁹ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999, s. 94.

⁷⁰ FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 47.

⁷¹ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 373.

č. 64/1956 Sb. byla zavedena povinnost přezkoumávat zákonnost rozsudků smrti. Od roku 1962 až do roku 1988 uložily československé soudy trest smrti celkem 131 osobám. Při přezkoumání Nejvyšším soudem bylo však celkem u 42 pachatelů zjištěno takové porušení zákona, které mělo vliv na uložení trestu smrti, což je téměř jedna třetina z celkového počtu uložených trestů smrti v uvedeném období.⁷²

Dne 29. listopadu 1961 přijalo československé Národní shromáždění nový trestní zákon č. 140/1961 Sb., jednalo se o poslední právní úpravu absolutního trestu.⁷³ Ve srovnání s trestním zákonem z roku 1950 se počet skutkových podstat trestných činů sankcionovaných trestem smrti výrazně zvýšil. Trest smrti mohl být uložen až za 33 trestných činů. Trest smrti mohl být uložen jen za trestný čin, u něhož to zmíněný trestní zákon ve zvláštní části dovoloval, a to v případě, že stupeň nebezpečnosti takového trestného činu pro společnost byl vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký. Ani mimořádně vysoký stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost však sám o sobě nestačil na uložení trestu smrti.⁷⁴ Musela být splněna alespoň jedna z podmínek uvedených v § 29 odst. 1 písm. a), b) trestního zákona č. 140/1961 Sb.:

- a) uložení trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti, nebo
- b) není naděje, že by na pachatele bylo možno trestem výchovně působit.

Těhotné ženě ani osobě, která v době, kdy spáchala trestný čin, nepřekročila osmnáctý rok svého věku, nebylo dovoleno uložit trest smrti. Novela trestního zákona č. 45/1973 Sb. upravila trest smrti tak, že se ukládá v případech, kdy není možno pachatele napravit trestem odnětí svobody do patnácti let. Místo trestu smrti však může soud uložit trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let, jestliže považuje takový trest ke splnění účelu trestu za dostatečný.⁷⁵ Touto novelizací započala postupná realizace myšlenky ústupu od trestu smrti.⁷⁶

---

⁷² FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 49.

⁷³ BEST, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Přeložila Jana JANDOVÁ. Brno: Doplněk, 1996, s. 139.

⁷⁴ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 25.

⁷⁵ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 50.

⁷⁶ FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 53.

V roce 1989 nastala změna politického režimu, která vedla i ke změnám v zákonech, včetně trestního zákona. Novelou trestního zákona č. 175/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje trestní zákon, došlo k vypuštění trestu smrti z katalogu trestních sankcí, jejichž uložení soudem je trestním zákonem připuštěno, a zároveň bylo touto novelou určeno, že se trest smrti uložený před účinností tohoto zákona mění na trest odnětí svobody na doživotí.⁷⁷

V Čechách se stal posledním popraveným pětinasobný vrah Vladimír Lulek, hrdelní trest byl vykonán 2. února 1989 v Praze na Pankráci. Posledním popraveným v Československu byl trojnásobný vrah Štefan Svitek. Tento sedmadvacetiletý recidivista byl oběšen 8. června 1989 v Bratislavě.⁷⁸ Zdeněk Vocásek se stal posledním odsouzeným k trestu smrti, měl být oběšen 27. prosince 1989, prezident Husák trest podepsal, nový prezident Havel rozhodnutí o výkonu trestu pozastavil.⁷⁹ Dne 2. srpna 1990 Městský soud v Praze změnil původní trest smrti na trest odnětí svobody na doživotí z důvodu nepřipustnosti.⁸⁰

V současné době vyplývá zákaz trestu smrti v České republice zejména ze dvou následujících dokumentů:

- a) Listina základních práv a svobod ČR (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.). Konkrétně se jedná o článek 6 odst. 3, ve kterém je výslovně uvedeno: „*Trest smrti se nepřipouští.*“⁸¹
- b) Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Konkrétně se jedná o přílohu č. 4 této úmluvy („Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti“), v jehož článku 1 je výslovně uvedeno, že trest smrti se zrušuje a že nikdo nemůže být k takovému trestu odsouzen ani popraven.⁸²

---

⁷⁷ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 50.

⁷⁸ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 168-170.

⁷⁹ VESELÝ, L. *Doživotí: autentické výpovědi doživotních vězňů*. V Praze: XYZ, 2007, s. 393.

⁸⁰ JEDLIČKA, M. Zdeněk Vocásek. *Kriminalistika.eu* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z WWW: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/vocasek/vocasek.html>.

⁸¹ ČESKO. Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (Listina základních práv a svobod). *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1. Dostupné také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.

⁸² *Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti*. Štrasburk: Rada Evropy, 1983. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.

Nejvyšším možným trestem v České republice je trest odnětí svobody na doživotí, viz ustanovení § 54 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů:

§ 54

Výjimečný trest

(1) Výjimečným trestem se rozumí jednak trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. Výjimečný trest může být uložen jen za zvlášť závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje.

(2) Trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může soud uložit pouze tehdy, jestliže závažnost zvlášť závažného zločinu je velmi vysoká nebo možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena.

(3) Trest odnětí svobody na doživotí může soud uložit pouze pachateli, který spáchal zvlášť závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 3, nebo který při spáchání zvlášť závažného zločinu obecného ohrožení podle § 272 odst. 3, vlastizrady (§ 309), teroristického útoku podle § 311 odst. 3, teroru (§ 312), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje podle § 411 odst. 3, válečné krutosti podle § 412 odst. 3, perzekuce obyvatelstva podle § 413 odst. 3 nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3 zavinil úmyslně smrt jiného člověka, a to za podmínek, že

a) takový zvlášť závažný zločin je mimořádně závažný vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku a

b) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.

(4) Uloží-li soud trest odnětí svobody na doživotí, může zároveň rozhodnout, že doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu nezapočítává.⁸³

---

⁸³ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. Sbirka zákonů České republiky. 2009. Dostupné také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

4 Způsoby vykonávání trestu smrti na našem území a v zahraničí

4.1 Zvířata jako popravčí

Již od počátku lidstva se zvířata využívaly jako prostředek k usmrcení člověka. Asyrský král předhazoval odsouzence dogám již sedm století před Kristem. Krutá malgašská královna Ranavalona I. dala každý rok popravit přibližně deset tisíc lidí, kteří museli plavat v řece plné krokodýlů. V Indii a Kartágu nechávali trestance udupat slony a na Cejlonu byli sloni vycvičeni k zabití člověka tím, že vězně vyhodili do vzduchu a poté je napichovali na kly.⁸⁴ Germáni měli speciální trest smrti pro ženy, který spočíval v přivázání ženy za vlasy k divokému koni a následnému usmýkání k smrti. V Africe, Asii a v Orientu se používali vždy čtyři velbloudi, ke kterým byl zločinec přivázán a poté roztrhán. Ve Francii se namísto velbloudů používali koně a v Indii se využívali sloni nebo voly. K usmrcení se využívali i draví ptáci, mravenci, blanokřídlý hmyz, hadi, dravé ryby, krysy, kanci, krávy, býci nebo berani. Římané hojně předhazovali odsouzence divokým šelmám do arén. Nejen odsouzenci prožívali nepředstavitelnou bolest, neméně trpěla i samotná zvířata, která nejen že představovala roli katů, ale také byla nucena bojovat v arénách proti sobě nebo proti gladiátorům.⁸⁵

V českých dějinách byl v roce 1354 zaznamenán případ Štěpána ze Strachotína, který si vysloužil smrt vláčením po městě za koněm. Trest mu byl uložen za zorganizování loupežného přepadení dvou kupců, kteří u něj byli ubytovaní. Přišli totiž nejen o sedmdesát kop grošů, ale také o život.⁸⁶

4.2 Ukřižování

Přibitím na kříž se trest smrti vykonával v celé oblasti starověkého Středomoří a Orientu. Používal se v Mezopotámii, Egyptě, Persii, severní Africe a ve všech částech Římské říše.⁸⁷ V Římské říši patřilo ukřižování k velmi často používaným hrdelním trestům, Římané tento trest převzali od Kartaginců, kteří jej zase převzali od Féniciánů.

---

⁸⁴ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 11.

⁸⁵ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 19-25.

⁸⁶ TAUŠOVÁ, Z. Kati popravovali a mučili. Ale i potají léčili. *Brněnský deník.cz* [online]. 2010 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z WWW: <https://brnensky.denik.cz/serialy/kati-popravovali-a-mucili-ale-i-potaji-le-cili.html>.

⁸⁷ BARRING, L. [pseud. Hermanna SCHREIBERA]. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008, s. 13.

Kříže byly tvořeny ze dvou, tří nebo také čtyř břeven. Kříže byly stloukány do tvarů písmen T, Y nebo X. Kříže ve tvaru písmene T byly také používány v obrácené poloze, tak aby hlava odsouzeného směřovala dolů. Odsouzenec byl před ukřižováním nejprve zbičován a poté si musel kříž sám odnést na místo popravky. Oběť byla ke kříži většinou přibita hřeby, někdy také přivázána provazy. Ukřižovaný zemřel na následek udušení, nikoliv hladem a žízní, jak se někteří lidé domnívají. K nadechnutí mohlo dojít pouze, pokud se ukřižovaný přitáhl za paže, což bylo velice bolestivé. Nejslavnější obětí ukřižování je bezesporu Kristus, jehož ukřižování popsáno v bibli odpovídá historickým zprávám. Odsoudit k smrti ukřižováním je v současnosti teoreticky možné v sedmi zemích, které se řídí islámským právem.⁸⁸

4.3 Ukamenování

Usmrcení člověka pomocí kamene je patrně nejstarší na světě. V podstatě se vykonávalo čtyřmi způsoby – ubitím odsouzence házením kamene, svržením většího kusu kamene na hlavu nebo záda odsouzeného, zavalením vězně kamenným blokem a nakonec rozdrčením jeho hlavy mezi dvěma velkými kameny.⁸⁹ Při ukamenování bylo odsouzení zabráněno, aby unikl. V mnoha případech se mohl pohybovat, byl však zavřen v ohraničeném prostoru. Jindy byl přivázán nebo přikován ke kůli či kříži, případně zahrabán až po krk v zemi. Smrt byla povětšinou rychlá, jelikož kameny, které byly na odsouzence házeny, vážily i několik kilogramů a zásah do hlavy byl v takovém případě smrtelný. Historie pamatuje i případy, kdy ke smrti došlo pomalu a těžce raněný odsouzenec byl stále při vědomí, i přesto že byly kosti zpřerážené a tělo rozbito. Smrt většinou nastala, až když kámen prorazil lebku a zasáhl mozek.⁹⁰ V současnosti uznává ukamenování jako oficiální trest několik zemí, jejichž zákonodárství vychází z islámského práva.⁹¹

Ukamenování bylo vykonáváno v řadě orientálních národů, také u Makedoňanů a Kartaginců a časté bylo v archaickém Řecku. V Římě byl tento trest ukládán jen výjimečně.⁹²

---

⁸⁸ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 55-60.

⁸⁹ SLUŠNÝ, J. *Historie mučení*. Praha: XYZ, 2008, s. 226.

⁹⁰ CHMEL, L. *Nejslavnější popravky*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 15-16.

⁹¹ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 186.

⁹² MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 185.

4.4 Naražení na kůl

Tato metoda nevyžadovala žádné zvláštní zařízení nebo zkušenosti. K usmrcení postačil pouze kůl a oběť. Zpravidla se oběti zarazil zahrocený kůl do konečníku a poté byl kůl vztyčen. Odsouzenec byl ponechán, aby se na kůl vlastní vahou pomalu nasouval, dokud horní část kůlu neprošla hrudníkem nebo ústy. Pokud hrot minul srdce nebo plíce, pak mohl jedinec umírat i několik dní ve strašných bolestech.⁹³

Tento způsob poprav byl rozšířen po celém světě, byl používán orientálními a asijskými národy, ale také v Africe, Střední Americe i v Evropě.

Ve slovanských zemích a německých státech byl tento trest podle Karolinského zákoníku za vlády Karla V. stanoven pro ženy, které zabily své dítě.⁹⁴

4.5 Upálení

Upálení patřilo mezi nejobvyklejší způsoby poprav.⁹⁵ Techniky poprav při vykonávání trestu smrti ohněm byly různě obměňované. Galové zavírali odsouzence do velkých proutěných košů, které následně zapálili. V Japonsku jsme se s podobným postupem setkávali ještě v 19. století. Pro věštce, kteří vydávali chybné věštby, vymysleli Skythové zvláštní hranici. Do vozu naplněného roštím a chrastím posadili odsouzence a zapřáhli za voly. Zapálili celý vůz, který poté splašil a popálil voly, kteří se následně velkou rychlostí hnali městem. Hranice, na kterých se upalovalo, se v Evropě stavěly dvěma styly. První způsob spočíval v přivázání odsouzeného ke stožáru, který byl vztyčen na ploše pokryté dřevem. Oběť měla kolem sebe postavenou ohradu tvořenou otepmi do výše stehem. Hranice se dala rozšiřovat a vztyčit na ní více stožárů, kacíře tak bylo možno upalovat po celých skupinách. Při druhém způsobu byl odsouzený zahrnut otepmi ze všech stran. Od 11. do 18. století zemřelo u kůlů nejméně 200 000 lidí. Ve středověké a v raně moderní Evropě byla smrt upálením vyhrazena žhářům, heretikům a čarodějnicím.⁹⁶

---

⁹³ DONNELLY, M. P., DIEHL, D. *Nejkrutější metody mučení v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2012, s. 228.

⁹⁴ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 67.

⁹⁵ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 157.

⁹⁶ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 98-99.

Trest smrti upálením byl rozšířen po celém světě, obsažen byl již v Chammurapiho zákoníku, zákoníku Chetitů, Drakónových zákonech i původních zákonech starých Židů.⁹⁷

V Evropě byl trest smrti upálením zákonný až do 19. století, poslední upálený zločinec zemřel na hranici v roce 1834.

Ve středověku se na našem území upálením trestalo žhářství a čarodějnictví. Nejznámějšími oběťmi upálení na našem území byli reformátoři Jan Hus, Jeroným Pražský nebo děkan Kryštof Alois Lautner během čarodějnických procesů na Šumpersku.⁹⁸

4.6 Vyhladovění

Trest smrti vyhladověním byl nesmírně krutý, přičemž zejména evropský středověk si dal záležet na tom, aby při všech jeho vězeních a mučírňách stála také hladomorna, do které byli vězňové uzavřeni. Hladomorna se nacházela v nejnižších patrech radnic, ale také hradů a zámků. Zpravidla do ní vedl jen jeden vchod, malý otvor ve stropě. Tímto otvorem byl člověk do hladomorny vhozen. V hladomorně většinou panovala tma a osamění, což hladovějícího dále duševně deptalo. Stávaly se i případy, že se při svržení do hladomorny odsouzenec těžce zranil.

Nejstarší případ umoření hladem byl zaznamenán již ve starověkém Egyptě. Odsouzený byl přivázán ke kůlu a ponechán svému osudu.

Vyhladovění jako druh trestu byl u nás určen především pro šlechtice. V Jindřichově Hradci v roce 1438 byla uložena smrt hladem Zikmundovi z Vartenberka pro zradu krále Albrechta nebo v pražské Mihulce několikanásobné vražedkyni Kateřině Bechyňové z Lažan.⁹⁹

4.7 Oběšení

Pro svou jednoduchost a ne příliš velkou náročnost patřila poprava oběšením již od pradávna k nejrozšířenějším a nejvhodnějším druhům trestu smrti, který přetrvává jako

---

⁹⁷ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 98-99.

⁹⁸ ŽÁKOVÁ, L. Upálení na hranici: Krutý trest smrti, který využívalo i Gestapo. *Eurozpravy.cz* [online]. 2019 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z WWW: <https://eurozpravy.cz/magazin/248967-upaleni-na-hranici-kruty-trest-smrti-ktery-vyuzivalo-i-gestapo>.

⁹⁹ SLUŠNÝ, J. *Historie mučení*. Praha: XYZ, 2008, s. 242.

prostředek hrdelního trestu i do dnešní doby. Při trestu oběšením se používalo trojího postupu. První metoda byla jednoduchá, oběť dostala kolem krku smyčku a musela vystoupit na žebřík, židli, vozík nebo stůl. Po odstranění podložky zůstala oběť viset. Poněvadž oběť nepadala z výšky, tak nedošlo ke zlomení vazů, ale příčinou smrti bylo uškrcení. Při druhé metodě byl odsouzenec kolem krku uvázan provaz, který byl protažen jistým mechanismem, jako je například kladka. Popravčí vytáhl odsouzeného do výšky a došlo k zardoušení. Umírání bylo zdlouhavé. Třetí metoda byla nejdrastičtější, ale také nejúčinnější. K této metodě se vyžadovalo příslušné vybavení, jako byla šibenice s určitou výškou a propadlo, které se sklopilo, načež tělo padalo svou vahou a docházelo k napnutí provazu, při kterém došlo ke zlomení krčních obratlů. Odsouzenec byl při této metodě nejen oběšen, ale navíc se k udušení a nedostatečnému prokrvení mozku přidalo lámání krčních obratlů. Za největší ponížení se vždy považovalo pověšení hlavou dolu. Takto byli pověšeni například Benito Mussolini se svojí milenkou Clarou Petacciovou.¹⁰⁰

Oběšení bylo ve starých civilizacích jedním z nejrozšířenějších hrdelních trestů, používalo se v průběhu celé historie lidstva až do současnosti.¹⁰¹ V roce 2021 byla provedena poprava pověšením v Bangladéši, Botswaně, Egyptě, Íránu, Iráku, Japonsku, Jižním Súdánu a ve Spojených arabských emirátech.¹⁰²

Na našem území bylo oběšení nejčastějším způsobem hrdelního trestu. V Československu se jednalo o jediný způsob vykonání trestu smrti.¹⁰³

4.8 Gilotina

Jako symbol krvavých excesů Velké francouzské revoluce byla zaváděna gilotina s těmi nejvznešenějšími záměry. Cílem bylo zbavit oběť přílišného utrpení. Účelem bylo zdokonalení popravní metody. Gilotina nese jméno po svém vynálezci Dr. Josephu Guillotinovi. Ve Francii byl 3. května 1791 Ústavním shromážděním schválen zákon, že všichni odsouzenec k smrti budou stínáni. Gilotina se skládala ze dvou 3 m vysokých sloupů, 6 palců silných a vzdálených od sebe 60 cm. Čepel byla zatížena závažím o hmotnosti 30 kilogramů a na místě ji držel jezdec. Dalším zlepšením bylo vahadlo,

---

¹⁰⁰ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 40-43.

¹⁰¹ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 199.

¹⁰² AMNTESTY INTERNATIONAL. Death sentences and executions 2021. *Amnesty.org/en* [online]. May 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>.

¹⁰³ PLACHÝ, J., PEJČOCH, I. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křídel, 2012, s. 9.

dřevěná deska, k níž byla oběť přivázána. Při vázání bylo vahadlo ve svislé poloze, pak se sklopilo a oběť ležela pod čepelí v zajištěné poloze. Oběť se nemohla hnout a čepel tudíž nemohla minout cíl, což se při stínání mečem nebo sekerou často stávalo.¹⁰⁴ Premiérové použití gilotiny na živém zločinci se uskutečnilo 25. dubna 1792. Popraveným byl Nicolas-Jaques Pelletier, odsouzený zločinec, který byl shledán vinným z násilné loupeže a útoku nožem.¹⁰⁵ Jen během prvních tří let revoluce našlo smrt pod gilotinou neuvěřitelných 30 tisíc, možná i 40 tisíc lidí. Poslední hlava padla pod sekerou gilotiny v roce 1977. Celkový počet francouzských obětí gilotiny je více než 50 tisíc.¹⁰⁶

Vedle Francie byla gilotina používána i ve francouzských koloniích, Belgii, Německu, Švédsku, Švýcarsku, Rakousku, Řecku, Indii nebo Číně.¹⁰⁷

Rozhodnutím nacistického ministerstva spravedlnosti byla v roce 1943 zřízena sekýrárna v Praze na Pankráci, do které byla dovezena gilotina. Během jejího provozu od 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945 bylo popraveno 1079 osob.¹⁰⁸

4.9 Zastřelení

S vynalezením střelných zbraní se objevila i nová technika poprav. V současnosti je zastřelení často používaný způsob poprav. Zpočátku byla smrt zastřelením vyhrazena pouze vojákům, civilistům bývala odeprána pro vznešený způsob smrti. Dříve vykonávala rozsudek popravčí četa, která mohla mít až padesát osob. Dnes se popravčí četa příliš často nepoužívá.¹⁰⁹

V současné době je v Číně zastřelení nejoblíbenějším způsobem poprav. Poprava je vykonána jediným výstřelem do zátylku z bezprostřední blízkosti. Americký vojenský zákoník určuje, že odsouzenec je postaven zády ke zdi a musí být přivázán tak, aby po vystřelené salvě nepadl čelem dopředu. Při popravě musí mít na hlavě povinně

---

¹⁰⁴ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 163-165.

¹⁰⁵ OPIE, R. F. *Gilotina*. Ostrava: Domino, 2004, s. 34,54.

¹⁰⁶ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 192.

¹⁰⁷ ŠINDELÁŘ, V. Popravy Gilotinou. *Hrdelnipravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.hrdelnipravo.cz/popravy/gilotina.html>.

¹⁰⁸ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 17.

¹⁰⁹ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 281-283.

kápi černé barvy.¹¹⁰ V roce 2021 byla provedena poprava zastřelením v Číně, Bělorusku, Jemenu, Severní Koreji a Somálsku.¹¹¹

Trest smrti zastřelením na našem území povoloval trestní zákoník z roku 1950, a to pouze v době zvýšeného ohrožení státu.¹¹²

4.10 Elektrické křeslo

Elektrické křeslo bylo poprvé použito v New Yorku ve věznici Auburn v roce 1890. Křeslo bylo vždy dřevěné, většinou vyrobené z dubu. Oběť je připoutána popruhy kolem hlavy, paží, nohou a hrudníku. Hlava a pravá noha se předem vyholí v místech, kam budou upevněny dvě elektrody, vlhčené slaným roztokem. Popravčí, sedící za křeslem, spustí první šok – dva tisíce voltů, pak následují dva menší šoky a další výboj dva tisíce voltů. Oběť většinou zemře okamžitě po aplikaci prvního šoku. Z historie je známý odsouzený, který k usmrcení potřeboval šoků pět a jeho předsmrtná agónie trvala 17 minut.¹¹³

Popravu elektrickým proudem lze vykonávat v osmi státech USA, ale jen v jednom z nich (Jižní Karolína) je primární metodou usmrcení.¹¹⁴

4.11 Plynová komora

Vlivem pokroku se v Americe zhruba 34 let od zavedení popravy elektrickým křeslem poprvé objevila poprava udušením v tzv. plynové komoře. Plynová komora byla výsledkem spolupráce lékařských věd a techniky. Myšlenka tohoto způsobu popravy se zrodila z pokusů prováděných s bojovými plyny, které byly používány za první světové války a z účinků chemických jedů na člověka.¹¹⁵ Po řadě pokusů byl vybrán kyanovodík, který poprvé vyzkoušeli Němci v plynových komorách v polské Osvětimi. Plynný kyanid má ze všech známých těkavých jedů největší účinnost. Při vdechnutí kyanidu dochází

---

¹¹⁰ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 174.

¹¹¹ AMNTESTY INTERNATIONAL. Death sentences and executions 2021. *Amnesty.org/en* [online]. May 2022 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>.

¹¹² LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 22.

¹¹³ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 172-173.

¹¹⁴ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. *Methods of Execution*. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. ©2023 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>.

¹¹⁵ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 299-300.

k paralyzování činnosti dýchacích enzymů, které zajišťují přenos kyslíku z krve do tělesných buněk. Jakmile buňky nemají kyslík, začínají ihned odumírat. Dostaví se křeče, svaly se stahují. Mozková centra jsou jedno po druhém vyřazována z činnosti a mozková smrt obvykle předchází srdeční zástavu. Princip poprav je prostý, odsouzenec je umístěn do neprodyšně uzavřeného prostoru a přinucen dýchat smrtelně jedovaté výpary. Ve stěnách plynové komory jsou široké prosklené otvory, které umožňují vnějším pozorovatelům sledovat, co se děje uvnitř.¹¹⁶

Možnost vykonat popravu smrtícím plynem je v sedmi státech USA, ani v jednom z nich však není jako primární metoda.¹¹⁷

4.12 Smrtící injekce

Pokojná smrt, tak je nazývána poprava smrtící injekcí, která patří k nejmladším technikám poprav. Tato metoda usmrcení se používá pouze ve Spojených státech amerických, byla zavedena v roce 1977 v Texasu a v Oklahomě. Provádí se podobným způsobem, jako se využívá v nemocnicích při celkové anestezii, ale s tím rozdílem, že vstříkovaná dávka je v tomto případě smrtelná. Odsouzenec se vstříkuje kombinace drog, přesto že se složení smrtícího koktejlu mezi jednotlivými státy liší, účelem je vždy vyvolat bezvědomí oběti, potom paralyzovat její svaly a navodit selhání srdce. Smrtící injekce je považovaná za nehumánnější způsob poprav.¹¹⁸

V roce 2021 byla provedena poprava smrtící injekcí v USA, Číně a ve Vietnamu.¹¹⁹ V současnosti lze vykonat popravu injekcí ve dvaceti sedmi státech USA.¹²⁰

---

¹¹⁶ MOORE, J. J. *Vláčen, věšen a rozčtvrcen: příběh poprav napříč historií*. Přeložil Petr JANSKA. Praha: Dobrovský, 2019, s. 198.

¹¹⁷ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. ©2023 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>.

¹¹⁸ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 173.

¹¹⁹ AMNTESTY INTERNATIONAL. Death sentences and executions 2021. *Amnesty.org/en* [online]. May 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>.

¹²⁰ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. ©2023 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>.

5 Mezinárodní souvislosti uplatňování trestu smrti

Trest smrti společně s problematikou práva nenarozeného dítěte na život a „práva (důstojně) zemřít“ vytváří pomyslnou trojici nejproblematictějších a nejkontroverznějších otázek spojených se základním právem na život. Otázka trestu smrti je zejména v USA velmi ožehavá a rozděluje společnost na dva protichůdné tábory, proti tomu v evropském prostředí (až na výjimky) je tato kontroverzní otázka vedena spíše v rovině společensko-mravního či právně-teoretického diskurzu.¹²¹ Původní a nezměněné znění čl. 2 odst. 1 Úmluvy („Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.“)¹²² dokazuje, že v naší historii i v evropském prostředí bylo používání trestu smrti v nedávné minulosti právně aprobováno a společností přijímáno. Úmluva však byla přijímána v jiném společenském (poválečném) klimatu, než jaké panuje nyní. Naprostá většina států se od té doby zařadila mezi abolicionistické státy a trest smrti většinou explicitně zakázaly ve svých ústavních dokumentech, jako např. Slovensko (čl. 15), Německo (čl. 102), Rakousko (čl. 85), Itálie (čl. 27), Španělsko (čl. 15), Belgie (čl. 18), Nizozemí (čl. 114), Švédsko (§ 4), Finsko (§ 6), Slovinsko (čl. 17), Portugalsko (čl. 24), Řecko (čl. 7), Irsko (čl. 40).

V Německu byl trest smrti zakázán, jako reakce na hrůzy 2. světové války, v roce 1949 ihned zakotven do GG – Grundgesetz (čl. 102). Za přispění politika S. Silvermana přijal britský parlament v roce 1965 tzv. Murder (Abolition of the Death Penalty) Act, který rušil trest smrti pro trestný čin vraždy. Francie čelila v 60. letech minulého století vysoké kriminalitě, proto byla francouzská veřejnost silně rozdělená ohledně otázky zrušení trestu smrti. Ke zrušení trestu smrti došlo až v roce 1981, za velkého přispění pozdějšího předsedy Ústavní rady R. Badintera. Přestože společnost volala po zachování trestu smrti pro ty nejzávažnější zločiny, bylo ve všech těchto zemích prosazeno zrušení trestu smrti politickými elitami.

---

¹²¹ BAŇOUC, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X.

¹²² *Evropská úmluva o ochraně lidských práv*. Řím: Rada Evropy, 1950. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.

Abolicionistické tendence nacházely pozvolna odraz i na mezinárodní úrovni v příslušných lidskoprávních dokumentech, názory na úplné zrušení trestu smrti se objevovaly již při projednávání Všeobecné deklarace lidských práv (1948). V roce 1966 byl v New Yorku na půdě OSN přijat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Dle znění čl. 6 odst. 2 MPOPP je trest smrti připuštěn pouze ve státech, v nichž dosud nebyl zrušen, a může být uložen pouze za „nejtěžší zločiny“ podle práva platného v době jejich spáchání, jež neodporuje ustanovením MPOPP a Úmluvy o zabránění a trestání zločinů genocidia.¹²³

Cílem Druhého opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, přijatého v roce 1989 (Česká republika k němu přistoupila v roce 2004), bylo úplné zrušení trestu smrti na osobách podléhajících jurisdikci smluvních států (čl. 1), s výjimkou nejtěžších vojenských trestních činů v období válek (čl. 2).¹²⁴ Zákaz ukládání trestu smrti osobám mladším 18 let je zakotven v Úmluvě o právech dítěte z roku 1989 (čl. 37): „*Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, zabezpečí, aby: a) žádné dítě nebylo podrobeno mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Za trestné činy spáchané osobami mladšími osmnácti let nebude ukládán trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění na svobodu;*“.¹²⁵

Zejména v evropském regionu stále více převažovaly abolicionistické tendence, na rozdíl od některých arabských (např. Írán, Sýrie, Jemen, Saúdská Arábie, Egypt, Izrael) či asijských států (např. Čína, KLR, Vietnam).¹²⁶

Přijetím Protokolu č. 6 k Úmluvě se smluvní státy zavazovaly ke zrušení trestu smrti v období míru (čl. 1): „*Trest smrti se ruší. Nikdo nesmí být k takovému trestu odsouzen ani popraven.*“. Nadále však byla zachována výjimka v jeho uložení v podmínkách válečného stavu nebo při bezprostřední hrozbě války (čl. 2): „*Stát může zákonem stanovit trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby*

---

¹²³ BAŇOUC, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X.

¹²⁴ ČESKO. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ze dne 21. května 2004. Spisová značka 100/2004 Sb. m. s. Dostupné také z WWW: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/sdeleni-ministerstva-zahranicnich-veci-5397.html>.

¹²⁵ *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1.

¹²⁶ MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001, s. 380-398.

války; tento trest bude uložen pouze v případech, které předvidá zákon a v souladu s jeho ustanoveními. Stát sdělí generálnímu tajemníkovi Rady Evropy příslušná ustanovení tohoto zákona.”¹²⁷ Dověšením snahy směřujícího k absolutnímu zákazu trestu smrti (i pro období válek) se stalo v roce 2002 přijetí Protokolu č. 13 k Úmluvě (s platností k 1. červenci 2003), který ruší trest smrti za všech okolností: „Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, přesvědčeny, že právo každého člověka na život je základní hodnotou demokratické společnosti a že zrušení trestu smrti je nezbytné pro ochranu tohoto práva a pro plné uznání nezadatelné důstojnosti všech lidských bytostí; přejíce si posílit ochranu práva na život zaručeného Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsanou v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“); konstatující, že Protokol č. 6 k Úmluvě týkající se zrušení trestu smrti, podepsaný ve Štrasburku dne 28. dubna 1983, nevylučuje trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; rozhodnuty učinit poslední krok ke zrušení trestu smrti za všech okolností.”¹²⁸

Minulý rok při dvacátém výročí Protokolu č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkajícího se zrušení trestu smrti za všech okolností, byly vyzvány, ve společném prohlášení vysokého představitele jménem Evropské unie a generální tajemnice Rady Evropy, poslední dva členské státy Rady Evropy, které k tomuto protokolu dosud nepřistoupily – Arménie a Ázerbájdžán, aby tak neprodleně učinily. Dále bylo vyjádřeno politování nad politicky motivovanou změnou trestního zákoníku Běloruska, která zavádí trest smrti i za „pokus o teroristický čin“, který je ve své podstatě namířen proti odpůrcům režimu.¹²⁹ Bělorusko je jedinou zemí v Evropě, kde trest smrti nebyl zrušen (článek 24 Ústavy Běloruské republiky).¹³⁰

---

¹²⁷ Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti. Štrasburk: Rada Evropy, 1983. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.

¹²⁸ Protokol č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti za všech okolností. Vilnius: Rada Evropy, 2002. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.

¹²⁹ RADA EU. Evropský a Světový den proti trestu smrti (10. října 2022): společné prohlášení vysokého představitele jménem Evropské unie a generální tajemnice Rady Evropy: Tisková zpráva. [Consilium.europa.eu/cs/](https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/10/09/european-and-world-day-against-the-death-penalty-10-october-2022-joint-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-and-the-secretary-general-of-the-council-of-europe/) [online]. 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/10/09/european-and-world-day-against-the-death-penalty-10-october-2022-joint-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-and-the-secretary-general-of-the-council-of-europe/>.

¹³⁰ ČESKÝ ROZHLAS. Za pokus o terorismus hrozí nově v Bělorusku trest smrti. Je z něj obviněna řada opozičních aktivistů. [IROZHLAS.cz](https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/belorusko-trest-smrti-terorismus_2205181127_pj) [online]. 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z WWW: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/belorusko-trest-smrti-terorismus_2205181127_pj.

Rusko Protokol č. 13 nepodepsalo, avšak rozhodnutím ruského Ústavního soudu, bylo v roce 2009 uvaleno moratorium na výkon trestu smrti.¹³¹

Americká úmluva v čl. 4 odst. 2 definuje okolnosti ukládání trestu smrti – zákaz jeho ukládání těhotným ženám, mladistvým pachatelům či pachatelům starších 70 let a garantuje procesní záruky. Podobné podmínky jsou zakotveny i v Arabské chartě v čl. 7, mimoto zakazuje výkon trestu smrti na matce dítěte do dvou let věku, z důvodu potřeby chránit zájmy nezletilých.¹³²

Ke konci roku 2021 zcela zrušily nebo v praxi nevykonávají trest smrti více než dvě třetiny zemí světa.

Celkový stav k 31. prosinci 2021:

Státy, které zrušily zcela trest smrti:	108
Státy, které zrušily trest smrti pro „obvyklé zločiny“:	8
Státy, které trest smrti formálně nezrušily, ale v praxi jej nevykonávají:	28
Celkový počet abolicionistických států:	144
Státy, které dosud trest smrti zachovávají:	55

Seznam států, které zachovávají trest smrti: Afghánistán, Antigua a Barbuda, Bahamy, Bahrajn, Bangladéš, Barbados, Bělorusko, Belize, Botswana, Čína, Komory, Kuba, Demokratická republika Kongo, Dominika, Egypt, Rovnicková oblast Guinea, Etiopie, Gambie, Guyana, Indie, Indonésie, Írán, Irák, Jamajka, Japonsko, Jordánsko, Kuvajt, Libanon, Lesotho, Libye, Malajsie, Nigérie, Severní Korea (Korejská lidově demokratická republika), Omán, Pákistán, Palestina, Katar, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Saúdská Arábie, Singapur, Somálsko, Jižní Súdán, Súdán, Sýrie, Tchaj-wan, Thajsko, Trinidad a Tobago, Uganda, Spojené arabské emiráty, USA, Vietnam, Jemen, Zimbabwe.¹³³

¹³¹ FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 34.

¹³² BAŇOUC, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X.

¹³³ AMNTESTY INTERNATIONAL. Death sentences and executions 2021. *Amnesty.org/en* [online]. May 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>.

6 Srovnání aspektů ukládání trestu odnětí svobody na doživotí a trestu smrti

Absolutní trest a jeho přijetí či odmítnutí společností je jedním z nejrozpornějších problémů současné doby. Dva základní myšlenkové tábory, které stojí ostře proti sobě, se dělí na retencionisty, kteří jsou zastánci trestu smrti a na abolicionisty, kteří jsou naopak jeho odpůrci. Ani filozofie či etika nám nedává jasnou odpověď, přestože právě taková otázka by měla být především teoreticky rozebrána a prozkoumána. Argumenty, pro a proti, si navzájem protiřečí či poněkud paradoxně splývají.¹³⁴

6.1 Argumenty retencionistů

- **Odstrašení**

Mezi nejčastějšími argumenty (vedle morálních dilemat a nábožensko-filosofických sporů o povaze a funkcích trestu) pro zachování trestu smrti je zmiňován jeho odstrašující účinek, který nepředstavuje jen samotná existence trestu, ale i samotné vynesení rozsudku trestu smrti a rovněž provedení popravy. Navíc je v něm spatřována jeho generální preventivní funkce, zjednodušeně řečeno hrozba jeho uložení zachraňuje životy, když případné pachatele odrazuje od spáchání vraždy.¹³⁵

- **Efekt pojistky**

Argument pojistky se někdy označuje jako ochrana společnosti a spočívá v naprostém zneškodnění zvláště nebezpečných pachatelů. Jedná se o určitý způsob individuální prevence, volí se mezi smrtí vraha a smrtí jeho další potenciální oběti. V souvislosti s pojistkovým aspektem se zastánci trestu smrti odvolávají na jednotlivé případy, při nichž vedlo zcela nepřiměřené projednávání žádosti o milost k propuštění vrahů s rizikem recidivy. Nejlepší možnost ochrany společnosti spočívá v co nejrychlejším usvědčení co možná největšího počtu vrahů. Katastrofální selhání

---

¹³⁴ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 198.

¹³⁵ BAŇOUCH, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X.

v tomto směru ukazují příklady sériových vražd a masových vrahů, kdy vykonání trestu smrti oběti neuchránilo.¹³⁶

- **Odplata**

Odplata je jeden z nejdůležitějších smyslů trestu, to znamená, že se trestný čin odčiní odpovídajícím ekvivalentem. Trest smrti ukládaný za vraždu představuje onu naprostou a stejnorodou odplatu, jež se vyvinula ze soukromé krevní msty a později přešla do prvních zákoníků.¹³⁷ Téměř celé babylónské právo vychází z myšlenky odplaty, kdy hlavní zásadou bylo „oko za oko, zub za zub“. Pro pozůstalé po oběti je tato touha v mnoha amerických státech "uspokojována" i zavedením možnosti osobní přítomnosti na popravě.¹³⁸

6.2 Argumenty abolicionistů

- **Justiční omyl**

Nejčastějším a nejpřesvědčivějším argumentem abolicionistů je nebezpečí justičního omylu. Jelikož je trest smrti fatální a nevratný, tak nejúčinnější možnost, jak vyloučit popravu nevinného člověka, je jeho zrušení.

Dle výsledků výzkumů, zaměřených právě na zjištění pravděpodobnosti justičního omylu, bylo v USA v období od roku 1900 do roku 1985 prokazatelně chybně odsouzených 349 osob k trestu smrti.¹³⁹ V letech 1973 až 2010 bylo ve Spojených státech amerických propuštěno z cel smrti 123 vězňů pro svou nevinu.¹⁴⁰ Podle studie z roku 2014, kterou pomocí statistických technik vypracovali profesori práva a statistici z předních amerických univerzit, poslaly soudy mezi roky 1973 až 2004 na smrt přibližně 340 nevinných lidí, což představuje 4,1 procenta všech lidí odsouzených k absolutnímu trestu.¹⁴¹

---

¹³⁶ BEST, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Přeložila Jana JANDOVÁ. Brno: Doplněk, 1996, s. 22-25.

¹³⁷ BARRING, L. [pseud. Hermanna SCHREIBERA]. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008, s. 138-139.

¹³⁸ BEST, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Přeložila Jana JANDOVÁ. Brno: Doplněk, 1996, s. 25.

¹³⁹ FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, s. 18-20.

¹⁴⁰ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 18.

¹⁴¹ SEDLÁŘOVÁ, B. V USA poslali na smrt desítky nevinných. Většinou končí v zapomenutí. *iDNES.cz/ZPRAVODAJSTVÍ* [online]. 2014 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/usa-nevinni-odsouzeni-k-trestu-smrti.A140908_195731_zahranicni_bse.

- **Trest smrti nefunguje jako prevence**

Podle sociologických výzkumů nehraje trest smrti žádnou roli jakožto způsob odstrašení potenciálních pachatelů.¹⁴² Podle údajů FBI Uniform Crime Reports nemají státy s používaným trestem smrti nižší kriminalitu než státy bez trestu smrti. Ze statistik vyplývá, že státy vykonávající trest smrti mají 8 vražd na 100 tisíc obyvatel a státy bez trestu smrti pouze 4,4 vraždy na 100 tisíc obyvatel.¹⁴³

Argument odstrašení spočívá v domněnce, že se vraždy racionálně plánují. Avšak, většinou je tento trestný čin páchan v afektu. Často dochází k vraždám pod vlivem alkoholu, drog nebo v důsledku obavy z odhalení jiného trestného činu. Dalším příkladem, kdy nehraje odstrašující argument žádnou roli, je zločin, který je spáchán psychicky labilní osobou nebo duševně postiženým člověkem.¹⁴⁴

- **Diskriminace**

Príslušníci etnických, rasových, náboženských či sexuálních menšin nebo ti, kteří mají méně výhodné sociálně-ekonomické zázemí, nesou váhu trestu smrti neúměrně. To znamená, že mají například omezený přístup k adekvátnímu právnímu zastoupení a jsou tak znevýhodněni v systému soudnictví.¹⁴⁵ Například v USA jsou černoši popravováni v daleko větší míře než běloši. Z celkového počtu poprav od roku 1976 do roku 2003 bylo 83% z nich uloženo a vykonáno za vraždu bílé oběti, a to navzdory tomu, že jsou běloši obětmi vražd v méně než padesáti procentech případů. Při zkoumání vzájemné kombinace ras pachatelů a obětí se ukazuje ještě ostřejší kontrast. Od roku 1976 do roku 2003 bylo popraveno 117 černých pachatelů vraždy bílé oběti, ale jen osm bílých pachatelů vraždy černé oběti.¹⁴⁶

---

¹⁴² BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 198.

¹⁴³ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 16.

¹⁴⁴ BEST, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Přeložila Jana JANDOVÁ. Brno: Doplněk, 1996, s. 16.

¹⁴⁵ AMNESTY INTERNATIONAL. TREST SMRTI. *Amnesty.cz* [online]. © Amnesty International Česká republika [cit. 2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.cz/trest-smrti>.

¹⁴⁶ LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 180.

- **Možnost zneužití**

V některých zemích jako například Írán a Súdán je trest smrti používán jako politický nástroj, který slouží k eliminaci politických oponentů.

Trest smrti je také často zneužíván v zemích s nefungující justicí. Lidé jsou odsuzováni ve vykonstruovaných a nespravedlivých procesech s nedostatečným právním zastoupením. Mnohdy jsou donuceni ke svému přiznání za použití mučení či vydírání.¹⁴⁷

- **Ekonomické hledisko**

Ekonomické hledisko často využívají jako svůj argument retencionisté. Náklady na doživotní či dlouhodobé věznění pachatelů jsou považovány za nesrovnatelně vyšší než v případě trestu smrti, avšak není tomu tak. Argument je vyvrácen především díky nechvalně proslulému čekání na popravu ("death row") trvajícím v USA průměrně 12 let, doplněno o náklady na zvýšenou ostrahu a lékařský dozor, se stává trest smrti mnohem nákladnějším než trest odnětí svobody. Podle výzkumů Duke University of North Carolina bylo zjištěno, že jeden trest smrti v Severní Karolíně vyjde průměrně na 2,16 mil. USD, což je prokazatelně více než náklady na doživotní vězení. Náklady spojené s trestem smrti na Floridě jsou v průměru šestinásobně vyšší než v případě doživotního trestu.¹⁴⁸

- **Další argumenty**

Dále je argumentováno nemorálností trestu smrti, globálním trendem směřujícím k jeho absolutnímu zákazu a samozřejmě také nerespektováním lidské důstojnosti a z ní vyvěrající potřeby zachovat a chránit lidský život pro jeho vnitřní hodnotu, tedy zásahem do základního práva na život, případně nerespektování zákazu nelidského a ponižujícího trestání.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ AMNESTY INTERNATIONAL. TREST SMRTI. *Amnesty.cz* [online]. © Amnesty International Česká republika [cit. 2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.cz/trest-smrti>

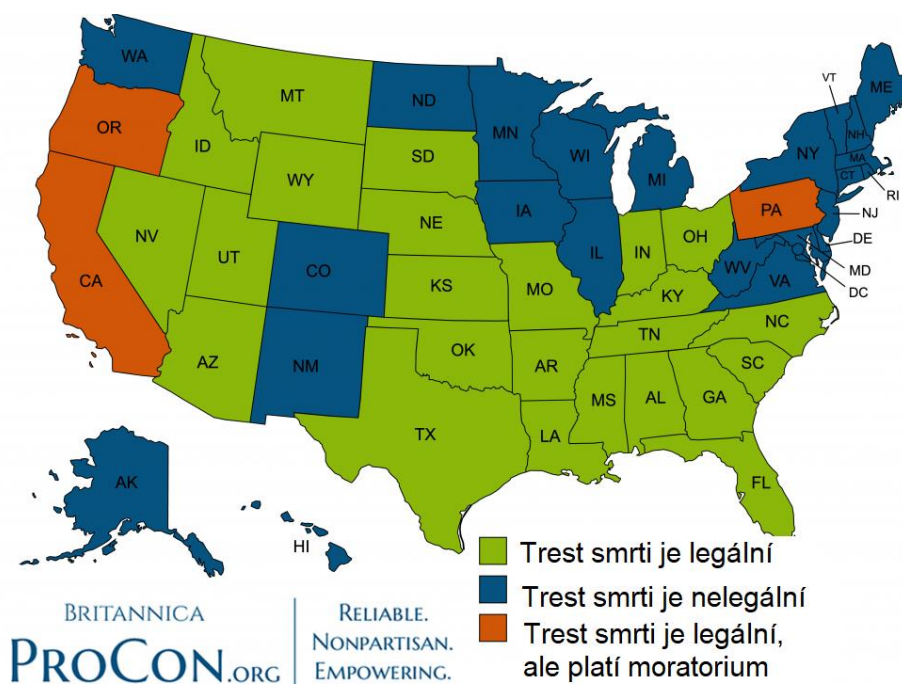
¹⁴⁸ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, s. 18.

¹⁴⁹ BAŇOUCH, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X.

7 Právní úprava ukládání trestu smrti ve vybrané zemi světa – USA

- Státy v USA ukládající trest smrti

Obrázek 1: Trest smrti v USA¹⁵⁰

K ukládání trestu smrti dochází v následujících státech (taxativní výčet): Alabama, Arizona, Arkansas, Florida, Georgia, Idaho, Indiana, Jižní Dakota, Jižní Karolína, Kalifornie, Kansas, Kentucky, Louisiana, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pensylvánie, Severní Karolína, Tennessee, Texas, Utah, Wyoming (Kalifornie, Oregon a Pensylvánie mají uvaleno moratorium na trest smrti).¹⁵¹

¹⁵⁰ Upraveno podle: PROCON.ORG. States with the Death Penalty, Death Penalty Bans, and Death Penalty Moratoriums. *Procon.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenalty.procon.org/states-with-the-death-penalty-and-states-with-death-penalty-bans/>.

¹⁵¹ PROCON.ORG. States with the Death Penalty, Death Penalty Bans, and Death Penalty Moratoriums. *Procon.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenalty.procon.org/states-with-the-death-penalty-and-states-with-death-penalty-bans/>.

Ve všech jmenovaných státech se k vykonání popravky používá smrtící injekce, v některých státech se vedle smrtící injekce připouští také zabití elektrickým proudem nebo smrtícím plynem, oběšení nebo zastřelení popravčí četou.

Nové Mexiko v roce 2009 a New Hampshire v roce 2019 zrušily trest smrti, zákon však není retroaktivní, což znamená, že se nevztahuje na již odsouzené osoby. Colorado zrušilo trest smrti v roce 2020, přičemž odsouzeným, kteří byli v té době v cele smrti, byly tresty zmírněny. V roce 2016 Nejvyšší soud státu Delaware prohlásil ukládání trestu smrti za protiústavní, trest smrti byl změněn na doživotí bez možnosti propuštění. Virginie zrušila trest smrti v roce 2021, odsouzeným byly tresty zmírněny. V roce 2018 prohlásil Nejvyšší soud ve Washingtonu trest smrti za protiústavní, tresty byly změněny na doživotí bez podmíněného propuštění.¹⁵²

- **Ústavnost trestu smrti v USA**

Šedesátá léta přinesla zpochybnění zákonnosti trestu smrti. Do té doby byly pátý, osmý a čtrnáctý dodatek ústavy vykládány tak, že povolují uložit trest smrti. Na počátku 60. let však bylo namítnuto, že trest smrti je „krutý a neobvyklý“ trest, a proto je podle osmého dodatku protiústavní. V roce 1958 Nejvyšší soud rozhodl ve věci *Trop v Dulles* (356 US 86), že osmý dodatek obsahuje „rozvíjející se standard slušného chování“. Ačkoli v tomto případě nešlo o trest smrti, abolicionisté aplikovali na popravky logiku soudu a tvrdili, že Spojené státy ve skutečnosti pokročily do bodu, kdy by jejich „standard slušného chování“ již neměl trest smrti tolerovat.

Přelomovým byl případ *Furman v. Georgia* (408 US 238) v roce 1972, ve kterém soud zkoumal, zda uložení a výkon trestu smrti není v rozporu s osmým dodatkem ústavy. V devíti samostatných stanoviscích a poměrem 5 : 4 soud rozhodl, že šlo o porušení osmého dodatku. Nejvyšší soud tak 29. června 1972 fakticky zrušil čtyřicet zákonů o trestu smrti a pozastavil ukládání trestu smrti.¹⁵³

Jen o několik let později v roce 1977 soud ve věci *Gregg v. Georgia* (428 US 153) změnil názor. Stanovil, že revidované postupy udělování trestů ve velkých případech

---

¹⁵² DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution: Authorized Methods by State. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenalty-info.org/executions/methods-of-execution/authorized-methods-by-state>.

¹⁵³ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Constitutionality of the Death Penalty in America. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z WWW: <https://deathpenalty-info.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/constitutionality-of-the-death-penalty-in-america>.

neporušují osmý dodatek. Soud také poznamenal, že trest smrti ve své podstatě neporušuje ústavu.¹⁵⁴

- **Federální zákony v USA**

Federální trest smrti platí ve všech státech USA, ale používá se poměrně zřídka. Asi 45 vězňů je ve federální cele smrti, většina z nich je uvězněna v Terre Haute v Indianě. V moderní době bylo provedeno 16 federálních poprav, všechny smrtící injekcí, přičemž 13 se odehrálo během šestiměsíčního období mezi červencem 2020 a lednem 2021.

Federální trest smrti byl považován za protiústavní na základě stanoviska Nejvyššího soudu ve věci *Furman v. Georgia* z roku 1972. Na rozdíl od rychlého obnovení trestu smrti ve většině států byl federální trest smrti obnoven až v roce 1988, a to pouze pro velmi úzkou skupinu zločinů.¹⁵⁵ V roce 1994 prezident Clinton podepsal zákon, kterým rozšířil dosah federálního trestu smrti na téměř šedesát zločinů, z nichž tři nezahrnují vraždu.¹⁵⁶

Federální zákony jsou ukotveny v Hlavě 18 (U.S. Code: Title 18), Zločiny a trestní řízení, zákoníku Spojených států amerických.¹⁵⁷

- **Vojenský systém trestu smrti**

Lidé sloužící v armádě podléhají samostatnému systému zákonů, soudů a postupů. Obžalovaní si zachovávají určitá práva zaručená ústavou, jako je právo na zastupování. Trest smrti pro vojáky byl mimo válečné období používán jen zřídka. Jen několik jedinců je na vojenské cele smrti, která sídlí ve Fort Leavenworth

---

¹⁵⁴ JUSTIA. The Death Penalty Under the Constitution. *Justia.com* [online]. 2022 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.justia.com/constitutional-law/the-death-penalty-under-the-constitution/>.

¹⁵⁵ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Federal Death Penalty. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/federal-death-penalty>.

¹⁵⁶ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Recent Developments in Capital Punishment: The Federal Death Penalty. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/recent-developments-in-capital-punishment>.

¹⁵⁷ TEXAS DEATH PENALTY LAW: Federal Primary Authorities. *Law.utexas.edu* [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z WWW: <https://tarlton.law.utexas.edu/texas-death-penalty/federal-primary-authorities#s-lg-box-9637179>.

v Kansasu. Všichni byli odsouzeni za vraždu. V moderní éře trestu smrti nebyla vykonána žádná vojenská poprava.¹⁵⁸

Podle jednotného kodexu vojenské spravedlnosti může být patnáct trestných činů trestáno smrtí, mnoho z těchto zločinů, jako je dezerce nebo neuposlechnutí rozkazu nadřízeného důstojníka pouze v době války.¹⁵⁹

- **Právní úprava trestu smrti ve státě Texas**

Texaský trestní zákoník (Texas Penal Code) v sekci 19.01 rozlišuje čtyři typy usmrcení osoby; a to vražda (19.02), hrdelní vražda (19.03), zabití (19.04) a usmrcení z nedbalosti (19.05). Trest smrti lze dle trestního zákoníku (12.31) uložit jen za hrdelní vraždu a to jen v případech uvedených v zákoně v sekci 19.03 hrdelní vražda (capital murder): (a) osoba se dopustí trestného činu vraždy [dle 19.02 (b) (1) osoba se dopustí trestného činu, pokud úmyslně nebo vědomě způsobí smrt jiné osoby] v některém z těchto případů:

- (1) osoba zavraždí hasiče nebo policistu ve službě;
- (2) osoba vraždí v souvislosti s dalším trestným činem (loupež, vloupání, znásilnění, únos, zhářství, teroristický čin);
- (3) osoba vraždí na objednávku (nájemná vražda);
- (4) osoba vraždí při útěku z vězení nebo pokusu o něj;
- (5) osoba zavraždí při výkonu trestu odnětí svobody jinou osobu, která je zaměstnancem vězení;
- (6) osoba:
  - (A) je ve vazbě za vraždu dle 19.02 a zavraždí jinou osobu
  - (B) je ve výkonu trestu odnětí svobody na doživotí nebo ve výkonu trestu odnětí svobody v minimálním trvání 99 let za trestný čin podle § 20.04, 22.021 nebo 29.03 a zavraždí jinou osobu;
- (7) osoba zavraždí více než jednu osobu:
  - (A) v rámci jednoho trestného činu; nebo
  - (B) během páchaní více trestných činů, ale vraždy jsou páchany na základě stejného plánu nebo jednání;

---

¹⁵⁸ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Military. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/military>.

¹⁵⁹ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. The Military's Death Penalty System. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/military/the-militarys-death-penalty-system>.

- (8) osoba zavraždí osobu mladší 10 let;
- (9) osoba zavraždí osobu ve věku 10 let nebo starší, ale mladší 15 let;
- (10) osoba zavraždí soudce za účelem odplaty.

K trestu smrti může být dle zákona 19.02 (b) (3), který se také nazývá zákon stran (law of parties) odsouzena i osoba, která sama vraždu nespáchá, ale napomáhá při ní.¹⁶⁰

Trest smrti ve státě Texas nemůže být uložen osobě, které bylo v době spáchání činu méně než 18 let [8.07(c)].¹⁶¹ Nejvyšší soud USA ve věci *Atkins v. Virginia* (2002) zakázal ukládání trestu smrti osobám s mentální retardací. Texaský zákonodárny sbor však dosud neuzákonil ustanovení upravující standardy a postupy, které je třeba v těchto případech dodržovat.¹⁶²

Soudní proces o uložení trestu smrti probíhá podle pravidel trestního řízení a řádného procesu, který je upraven v Texaském zákoníku o trestním řízení (Texas Code of Criminal Procedure – Crim P Art. 37.071. Procedure in capital case).¹⁶³ O uložení trestu smrti rozhoduje dvanáctičlenná porota.

Na závěr slyšení odpovídá porota soudci na dvě otázky:

- zda je pravděpodobné, že by se obžalovaný dále dopouštěl násilných trestných činů, které by představovaly trvalou hrozbu pro společnost, a
- zda porota shledala obžalovaného vinným.

Pokud dvanáctičlenná porota jednomyslně odpoví „ano“ na obě tyto otázky, pak soudce položí třetí otázku:

- zda s přihlédnutím ke všem důkazům a okolnostem, povaze a minulosti obžalovaného existují dostatečné polehčující okolnosti, které umožňují

---

¹⁶⁰ TEXAS. Title 5. Offenses Against the Person. Chapter 19. Criminal Homicide. In *Penal Code*. 2003. Dostupné také z WWW: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.19.htm>.

¹⁶¹ TEXAS. Title 2. General Principles of Criminal Responsibility. Chapter 8. General Defenses to Criminal Responsibility. In *Penal Code*. 2013. Dostupné také z WWW: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.8.htm#8.07>.

¹⁶² DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. State and Federal Info: Texas. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <https://deathpenalty-info.org/state-and-federal-info/state-by-state/texas>.

¹⁶³ FINDLAW STAFF. Texas Code of Criminal Procedure - CRIM P Art. 37.071. Procedure in capital case. *Findlaw* [online]. 2021 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z WWW: <https://codes.findlaw.com/tx/code-of-criminal-procedure/crim-ptx-crim-pro-art-37-071.html>.

uložit trest doživotního vězení bez podmíněného propuštění, a nikoli trestu smrti.

Pokud porota jednomyslně odpoví „ano“ na první dvě otázky a „ne“ na třetí otázku, pak je obžalovaný odsouzen k trestu smrti. V opačném případě je obžalovaný odsouzen na doživotí.

Po uložení trestu smrti se odsouzený může v první fázi odvolat k Texaskému soudu pro trestní odvolání (Texas Court of Criminal Appeals), což je nejvyšší trestní soud ve státě. Další možností je odvolání se k Nejvyššímu soudu USA (U.S. Supreme Court).¹⁶⁴ Odsouzený může také podat žalobu *habeas corpus* ke státnímu nebo federálnímu soudu. Během této fáze může obviněný vznést otázky, které během původního procesu nezazněly. Většinou z důvodu, že byly objeveny nové důkazy nebo některé důkazy nebyly během původního procesu povoleny.¹⁶⁵

Po stanovení data provedení poprav se často koná řada konečných odvolání. Tato odvolání jsou složitá a mohou zahrnovat vše od podání opravného prostředku u Texaského výboru pro podmíněčné propuštění a prominutí, a také u guvernéra. Odvolání se může podat, i když do poprav zbývají pouhé dva nebo tři dny, ve snaze oddálit termín poprav se odůvodňují tím, že existují nové důkazy. Konečné odvolání k Nejvyššímu soudu USA je obvykle považováno za poslední justiční naději vězně. Bez soudního rozhodnutí může exekuci zastavit pouze guvernér, který má jednostrannou pravomoc udělit 30denní odklad.¹⁶⁶

Začátek poprav je dle Texaského zákoníku o trestním řízení (Texas Code of Criminal Procedure – Crim P Art. 43.14. Execution of Convict: Confidential Information) plánován vždy na 18:00 hodin ve všední den. Před začátkem poprav má vězeň právo pronést poslední slovo.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ CARSON, D. Texas Execution Primer. *Txexecutions.org* [online]. 2002 - 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://www.txexecutions.org/primer.asp>.

¹⁶⁵ HOUSTON CRIMINAL DEFENSE LAWYER. Certain criminal offenses in Texas have the possible penalty of death. *Sharpcriminalattorney* [online]. 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://sharpcriminalattorney.com/criminal-defense-guides/death-penalty-crimes/>.

¹⁶⁶ CARSON, D. Texas Execution Primer. *Txexecutions.org* [online]. 2002 - 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://www.txexecutions.org/primer.asp>.

¹⁶⁷ FINDLAW STAFF. Texas Code of Criminal Procedure - CRIM P Art. 43.14. Execution of Convict: Confidential Information. *Findlaw* [online]. 2021 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://codes.findlaw.com/tx/code-of-criminal-procedure/crim-ptx-crim-pro-art-43-14/>.

- **Historie trestu smrti ve státě Texas**

V severní Americe byl trest smrti zaveden evropskými kolonisty při jejím osidlování a vycházel z britského práva. První zaznamenaná poprava v nových koloniích byla poprava kapitána George Kendalla v kolonii Jamestown ve Virginii v roce 1608. Zákony týkající se trestu smrti se v jednotlivých koloniích lišily. Anglické severoamerické kolonie vykazovaly hned od počátku významné regionální rozdíly ve svých trestních zákonících. Trest smrti hrozil například za krádež hroznů, zabíjení kuřat, obchodování s indiány, udeření matky nebo otce nebo popření Boha.¹⁶⁸

K první zaznamenané popravě v Texasu došlo v roce 1819, kdy byl pověšen pirát George Brown. Do doby, než se v roce 1846 stal Texas 28. státem USA, bylo provedeno 8 poprav.¹⁶⁹ Od roku 1819 do roku 1923 se v Texasu popravovalo oběšením. V roce 1923 bylo změnou zákona nařízeno vykonávání poprav prostřednictvím elektrického křesla v Huntsville. Před rokem 1923 byly texaské okresy zodpovědné za provedené popravy na jejich území. Ve státě Texas byl prvním popraveným pomocí elektrického proudu 8. února 1924 Charles Reynolds. Posledním popraveným před dočasným zrušením trestu smrti se stal v roce 1964 Joseph Johnson.¹⁷⁰ V období od roku 1924 do roku 1964 bylo elektrickým proudem popraveno celkem 361 vězňů.¹⁷¹

V roce 1964 vyústily soudní námítky proti trestu smrti ve faktické moratorium na popravy ve Spojených státech. Dne 29. června 1972 bylo Nejvyšším soudem USA v případě *Furman v. Georgia* vyneseno, že tento proces (kdy byla porota požádána, aby rozhodla o vině nebo nevině obžalovaného a současně odsoudila obžalovaného na doživotí nebo k trestu smrti) byl protiústavní podle zákazu „krutých a neobvyklých trestů“ osmého dodatku americké ústavy. Toto rozhodnutí v podstatě zpochybnilo všechny uložené tresty smrti v Texasu i celostátně.¹⁷² V té době bylo

---

¹⁶⁸ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Early History of the Death Penalty: Early Death Penalty Laws. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/early-history-of-the-death-penalty>.

¹⁶⁹ Texas Death Penalty & Capital Punishment Laws. *Nealdavislaw.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nealdavislaw.com/criminal-defense/law-texas-death-penalty.html>.

¹⁷⁰ CRAWFORD, B. *Texas Death Row*. USA: Penguin Group, 2008, s. 52.

¹⁷¹ CARSON, D. History of the Death Penalty in Texas. *Txexecutions.org* [online]. 2002-2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.txexecutions.org/history.asp>.

¹⁷² Texas Death Penalty & Capital Punishment Laws. *Nealdavislaw.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nealdavislaw.com/criminal-defense/law-texas-death-penalty.html>.

v Texasu 52 mužů odsouzených k trestu smrti. Tehdejší texaský guvernér Preston Smith změnil všechny tresty smrti na doživotí.¹⁷³

Nejvyšší soud od té doby stanovoval dvoufázové procesy (kde jsou fáze procesu a vynesení rozsudku odděleny) a podrobné ústavní požadavky na odsouzení obžalovaného k trestu smrti. Tyto nové standardy přísně omezily okruh trestných činů, za které může být trest smrti ukládán, a činí trest smrti protiústavním, pokud porota není schopna náležitě zvážit polehčující a přitěžující okolnosti – zejména původ obžalovaného nebo povahu a okolnosti případu a učinit tak individuální rozhodnutí o tom, zda by trest smrti byl vhodný.¹⁷⁴

V roce 1973 revize texaského trestního zákoníku opět umožnila uložení trestu smrti a obnovila vykonávání poprav s účinností od 1. ledna 1974. Podle tohoto zákona byl John Devries jako první muž umístěn do cely smrti, avšak k samotné popravě nedošlo, neboť Devries spáchal v cele sebevraždu.¹⁷⁵

Nejvyšší soud v roce 1976 znovu povolil ukládání trestu smrti na základě případu *Gregg v. Georgia* a v roce 1977 Texas přijal smrtící injekci jako prostředek popravy. K první státem schválené popravě po tomto rozhodnutí došlo až v roce 1982, kdy se Texas stal prvním státem na světě, který provedl popravu smrtící injekcí. Popravený muž, Charles Brooks, Jr., byl také prvním Afroameričanem, který byl ve Spojených státech od roku 1967 popraven.¹⁷⁶

- **Poprava smrtící injekcí**

Poprava smrtící injekcí je jediným možným způsobem výkonu trestu smrti v Texasu. Při popravě je odsouzený obvykle připoután k nosítku a na kůži má připevněno několik senzorů kontrolujících srdeční aktivitu. Dvě kanyly (jedna je záložní) se pak zavedou do žil, obvykle v pažích vězně. Poté se na pokyn dozorce zvedne opona, která je mezi odsouzeným a svědky ve vedlejší místnosti.

---

¹⁷³ CARSON, D. History of the Death Penalty in Texas. *Txexecutions.org* [online]. 2002-2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.txexecutions.org/history.asp>.

¹⁷⁴ Texas Death Penalty & Capital Punishment Laws. *Nealdavislaw.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nealdavislaw.com/criminal-defense/law-texas-death-penalty.html>.

¹⁷⁵ CRAWFORD, B. *Texas Death Row*. USA: Penguin Group, 2008, s. 54.

¹⁷⁶ Texas Death Penalty & Capital Punishment Laws. *Nealdavislaw.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nealdavislaw.com/criminal-defense/law-texas-death-penalty.html>.

Vězni je vstříknuta tříslložková injekce obsahující nadměrnou dávku pentobarbitalu, a také paralytickou drogu, většinou vekuronium-bromid nebo pankuronium-bromin, která ochromí celý svalový systém a zastaví věžňovo dýchání. Nakonec tok chloridu draselného zastaví srdce.

Lékařská etika vylučuje, aby se lékaři účastnili poprav, přichází až po vykonání poprav, aby potvrdili smrt vězně. Neúčast lékaře může být problematická, protože injekce často vpichují nezkušené osoby. Pokud je droga vpíchnuta do svalu místo žíly nebo pokud se jehla ucpe, může dojít u odsouzeného k vyvolání extrémní bolesti.¹⁷⁷

- **Četnost vykonávání trestu smrti v Texasu**

Americký stát Texas je nechvalně proslulý vynášením rozsudků smrti a následnou četností výkonu tohoto trestu. Třetina všech poprav, uskutečněných od roku 1977 v USA, byla provedena v Texasu.

Tabulka 1: Vykonané poprav v Texasu od 7. prosince 1982 do 9. března 2023¹⁷⁸

1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
1	0	3	6	10	6	3
1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
4	4	5	12	17	14	19
1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
3	37	20	35	40	17	33
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
24	23	19	24	26	18	24
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
17	13	15	16	10	13	7
2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
7	13	9	3	3	5	5

¹⁷⁷ DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution: Description of Each Execution Method. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/early-history-of-the-death-penalty>.

¹⁷⁸ Vytvořeno podle: TEXAS DEPARTMENT OF CRIMINAL JUSTICE. Death Row Information: Executions. *Tdcj.texas.gov* [online]. 2023 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z WWW: https://www.tdcj.texas.gov/death_row/dr_executions_by_year.html.

V Texasu bylo od roku 1982 popraveno 583 lidí, přičemž 279 z nich bylo popraveno v letech 2001 – 2014, kdy byl guvernérem Rick Perry, více poprav za jiného guvernéra v historii USA neproběhlo. V texaském okrese Harris proběhlo 133 poprav, což je více než v kterémkoli jiném americkém státě.¹⁷⁹

---

¹⁷⁹ TCADP. Texas Death Penalty Facts. *Tcadp.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z WWW: <https://tcadp.org/get-informed/texas-death-penalty-facts/>.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá, jedním z nejkontroverznějších témat v trestním právu, trestem smrti. Výstupem práce je zejména ucelený historický exkurz a popsání aktuální situace.

Z hlediska naplnění cílů bakalářské práce jsou stěžejní kapitoly číslo tři a pět. Ve třetí kapitole je podrobně popsán vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území až do roku 1990 kdy byl definitivně zrušen a nahrazen výjimečným trestem. Kapitola číslo pět se zabývá zmapováním a charakteristikou mezinárodní právní úpravy, jejímž předmětem je zákaz uplatňování trestu smrti. Uvedeny jsou mezinárodní dokumenty zakazující ukládání trestu smrti. Na závěr kapitoly byly předloženy všechny státy světa, které doposud trest smrti zachovávají.

Cílem metodické části bakalářské práce bylo bližší rozpracování právní úpravy, dle níž lze trest smrti uložit v americkém státě Texas. Autor si záměrně vybral Texas, stát, ve kterém byla vykonána třetina všech poprav v USA od roku 1977. Podařilo se blíže nahlédnout do právní úpravy ukládání trestu smrti státu Texas. Popsán je i soudní a odvolací proces, předcházející vykonání poprav. Autor nabízí pohled na trest smrti i z hlediska ústavnosti, federálních zákonů USA a vojenského zákona. Absolutní trest dle federálního zákona je ukládán poměrně zřídka, vojenská poprava v moderní době neproběhla žádná. V této kapitole je splněn i další dílčí cíl, uvedení počtu vykonaných exekucí v dané zemi. Z tohoto výčtu je patrné, že vrcholem byl rok 2000, ve kterém došlo ke čtyřiceti exekucím, za posledních třináct let nebylo vykonáno více než dvacet poprav za rok.

Porovnání argumentů odpůrců a zastánců trestu smrti je nedílnou součástí této práce. Názory obou táborů jsou velice věcné a odůvodněné. Z argumentů retencionistů by autor vybral efekt pojistky označovan také jako ochrana společnosti, který spočívá v naprostém zneškodnění zvláště nebezpečných pachatelů. Nejpádňším argumentem abolicionistů je bezesporu hrozba justičního omylu, ke kterému dle výzkumů nezřídka dochází. Dalším relevantním argumentem je, že trest smrti nepůsobí jako prevence, k většině vražd totiž dochází v afektu, pod vlivem návykových látek nebo jsou páčány psychicky labilními osobami.

Otázka zachování nebo zrušení trestu smrti je velice ožehavá. Autor této práce byl velkým zastáncem trestu smrti, po nastudování všech materiálů a s přihlédnutím ke všem argumentům už není tato problematika v jeho očích tak jednoznačná. I přesto je autor stále o něco více zastáncem než odpůrcem tohoto trestu. Vzhledem k vývoji forezních věd by se postupně mohla hrozba justičních omylů eliminovat na minimum. Je ovšem potřeba zmínit, že zachování abolicionistického nastavení České republiky je v současnosti nezbytné, jelikož by znovuzavedení trestu smrti provázely velké právní i politické problémy.

8 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BAŇOUCH, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X.
2. BARRING, L. [pseud. Hermanna SCHREIBERA]. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. 166 s. ISBN 978-80-206-0975-5.
3. BEST, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Přeložila Jana JANDOVÁ. Brno: Doplněk, 1996. 178 s. ISBN 80-85765-56-x.
4. BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. 223 s. ISBN 978-80-7502-408-4.
5. BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Knižní klub, 2002. 208 s. ISBN 80-242-0878-4.
6. CRAWFORD, B. *Texas Death Row*. USA: Penguin Group, 2008. 432 s. ISBN 978-1-4406-3560-1.
7. ČAPEK, K. *Hovory s T.G.M.* Praha: Fragment, 2009. 306 s. ISBN 978-80-253-0752-6.
8. DONNELLY, M. P., DIEHL, D. *Nejkrutější metody mučení v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7466-062-7.
9. FICO, R. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998. 112 s. ISBN 80-967943-8-8.
10. FRANCEK, J. *Katovské řemeslo v českých zemích*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 2007. 104 s. ISBN 978-80-85031-00-3.
11. FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 1999. 463 s. ISBN 80-86182-91-6.
12. CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004. 175 s. ISBN 80-7229-107-6.
13. KOHOUTKOVÁ, H., KOMSOVÁ, M. *Dějepis na dlani*. Olomouc: Rubico, 2005. 256 s. ISBN 80-7346-057-2.
14. LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR). 294 s. ISBN 80-86621-09-x.

15. LIŠKA, V. *Kati a popravy v českých dějinách: [nejznámější exekuce napříč historií]*. Praha: Malý princ, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87754-27-6.
16. LYONS, L. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004. 190 s. ISBN 80-7352-021-4.
17. MONESTIER, M., FRANCEK, J. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Aktualiz. vyd. Přeložil Vladimír ČADSKÝ. V Praze: Rybka, 2001. 407 s. ISBN 80-86182-05-3.
18. MOORE, J. J. *Vláčen, věšen a rozčtvrcen: příběh poprav napříč historií*. Přeložil Petr JANSÁ. Praha: Dobrovský, 2019. Pangea. 256 s. ISBN 978-80-7585-568-8.
19. NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. 256 s. ISBN 978-80-87212-41-7.
20. OPIE, R. F. *Gilotina*. Ostrava: Domino, 2004. 189 s. ISBN 80-7303-218-x.
21. PEJČOCH, I., PLACHÝ, J. *Ženy na popravišti: tresty smrti vykonané v Československu na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945-1948*. Cheb: Svět křídel, 2016. 211s. ISBN 978-80-87567-86-9.
22. PLACHÝ, J., PEJČOCH, I. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křídel, 2012. 207 s. ISBN 978-80-87567-21-0.
23. SLUŠNÝ, J. *Historie mučení*. Praha: XYZ, 2008. 285 s. ISBN 978-80-7388-071-2.
24. TAUCHEN, J. Trestní právo v Protektorátu Čechy a Morava. In: SALÁK, P., TAUCHEN, J., ed. *Československé trestní právo v proměnách věků*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 96-112. ISBN 978-80-210-5086-0.
25. *Trest smrti*. XXIII. Pražský studentský summit, 2017.
26. VESELÝ, L. *Doživotí: autentické výpovědi doživotních vězňů*. V Praze: XYZ, 2007. 446 s. ISBN 978-80-87021-82-8.

Elektronické zdroje

1. AMNTESTY INTERNATIONAL. Death sentences and executions 2021. *Amnesty.org/en* [online]. May 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>.
2. AMNESTY INTERNATIONAL. TREST SMRTI. *Amnesty.cz* [online]. © Amnesty International Česká republika [cit. 2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://www.amnesty.cz/trest-smrti>.
3. CARSON, D. History of the Death Penalty in Texas. *Txexecutions.org* [online]. 2002-2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.txexecutions.org/history.asp>.
4. CARSON, D. Texas Execution Primer. *Txexecutions.org* [online]. 2002 - 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://www.txexecutions.org/primer.asp>.
5. ČESKÝ ROZHLAS. Za pokus o terorismus hrozí nově v Bělorusku trest smrti. Je z něj obviněna řada opozičních aktivistů. *IROZHLAS.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z WWW: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/belorusko-trest-smrti-terorismus_2205181127_pj.
6. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Constitutionality of the Death Penalty in America. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/constitutionality-of-the-death-penalty-in-america>.
7. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Early History of the Death Penalty: Early Death Penalty Laws. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/early-history-of-the-death-penalty>.
8. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Federal Death Penalty. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/federal-death-penalty>.
9. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>.

10. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution: Authorized Methods by State. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/authorized-methods-by-state>.
11. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Methods of Execution: Description of Each Execution Method. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/early-history-of-the-death-penalty>.
12. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Military. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/military>.
13. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. The Military's Death Penalty System. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/military/the-militarys-death-penalty-system>.
14. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. Recent Developments in Capital Punishment: The Federal Death Penalty. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/history-of-the-death-penalty/recent-developments-in-capital-punishment>.
15. DEATH PENALTY INFORMATION CENTER. State and Federal Info: Texas. *Deathpenaltyinfo.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/state-by-state/texas>.
16. FINDLAW STAFF. Texas Code of Criminal Procedure - CRIM P Art. 37.071. Procedure in capital case. *Findlaw* [online]. 2021 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z WWW: <https://codes.findlaw.com/tx/code-of-criminal-procedure/crim-ptx-crim-pro-art-37-071.html>.
17. FINDLAW STAFF. Texas Code of Criminal Procedure - CRIM P Art. 43.14. Execution of Convict: Confidential Information. *Findlaw* [online]. 2021 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://codes.findlaw.com/tx/code-of-criminal-procedure/crim-ptx-crim-pro-art-43-14/>.

18. HOUSTON CRIMINAL DEFENSE LAWYER. Certain criminal offenses in Texas have the possible penalty of death. *Sharpcriminalattorney* [online]. 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z WWW: <https://sharpcriminalattorney.com/criminal-defense-guides/death-penalty-crimes/>.
19. JEDLIČKA, M. Zdeněk Vocásek. *Kriminalistika.eu* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z WWW: <https://kriminalistika.eu/muzeumzla/vocasek/vocasek.html>.
20. JUSTIA. The Death Penalty Under the Constitution. *Justia.com* [online]. 2022 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.justia.com/constitutional-law/the-death-penalty-under-the-constitution/>.
21. NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. Základní pojmy v trestním řízení: Hmotněprávní pojmy. *Verejnazaloba.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z WWW: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/zakladni-pojmy-v-trestnim-rizeni/>.
22. PETR, J. Drakonicke právo. *Český rozhlas* [online]. 2010 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z WWW: <https://plus.rozhlas.cz/draconicke-pravo-6657858>.
23. PETRA. Právo a zákony – Chammurapi. *Atlaso.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.atlaso.cz/pravo-a-zakony-chammurapi/>.
24. PROCON.ORG. States with the Death Penalty, Death Penalty Bans, and Death Penalty Moratoriums. *Procon.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z WWW: <https://deathpenalty.procon.org/states-with-the-death-penalty-and-states-with-death-penalty-bans/>.
25. RADA EU. Evropský a Světový den proti trestu smrti (10. října 2022): společné prohlášení vysokého představitele jménem Evropské unie a generální tajemnice Rady Evropy: Tisková zpráva. *Consilium.europa.eu/cs/* [online]. 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/10/09/european-and-world-day-against-the-death-penalty-10-october-2022-joint-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-and-the-secretary-general-of-the-council-of-europe/>.

26. SEDLÁŘOVÁ, B. V USA poslali na smrt desítky nevinných. Většinou končí v zapomenutí. *iDNES.cz/ZPRAVODAJSTVÍ* [online]. 2014 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/usa-nevinni-odsouzeni-k-trestu-smrti.A140908_195731_zahranicni_bse.
27. ŠINDELÁŘ, V. Popravy Gilotinou. *Hrdelnipravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.hrdelnipravo.cz/poprawy/gilotina.html>.
28. TAUŠOVÁ, Z. Kati popravovali a mučili. Ale i potají léčili. *Brnensky.denik.cz* [online]. 2010 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z WWW: <https://brnensky.denik.cz/serialy/kati-popravovali-a-mucili-ale-i-potaji-lecili.html>.
29. TCADP. Texas Death Penalty Facts. *Tcadp.org* [online]. 2023 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z WWW: <https://tcadp.org/get-informed/texas-death-penalty-facts/>.
30. Texas Death Penalty & Capital Punishment Laws. *Nealdavislaw.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nealdavislaw.com/criminal-defense/law-texas-death-penalty.html>.
31. TEXAS DEATH PENALTY LAW: Federal Primary Authorities. *Law.utexas.edu* [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z WWW: <https://tarton.law.utexas.edu/texas-death-penalty/federal-primary-authorities#s-lg-box-9637179>.
32. TEXAS DEPARTMENT OF CRIMINAL JUSTICE. Death Row Information: Executions. *Tdcj.texas.gov* [online]. 2023 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z WWW: https://www.tdcj.texas.gov/death_row/dr_executions_by_year.html.
33. Trest smrti. *Lidskaprava.cz* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti>.
34. VELÍMSKÁ, E. Jak se lišily tresty pro otroky a svobodné občany v Římě? Rozdíl je strašlivý. *Dotyk.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z WWW: <https://www.dotyk.cz/magazin/tresty-ve-starem-rime-30000805.html>.
35. VICHEREK, R. Účel trestu. *Epravo.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>.

36. ŽÁKOVÁ, L. Upálení na hranici: Krutý trest smrti, který využívalo i Gestapo. *Eurozpravy.cz* [online]. 2019 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z WWW: <https://eurozpravy.cz/magazin/248967-upaleni-na-hranici-kruty-trest-smrti-ktery-vyuzivalo-i-gestapo>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ze dne 21. května 2004. Spisová značka 100/2004 Sb. m. s. Dostupné také z WWW: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/sdeleni-ministerstva-zahranicnich-veci-5397.html>.
2. ČESKO. Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (Listina základních práv a svobod). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1. Dostupné také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.
3. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009. Dostupné také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.
4. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv*. Řím: Rada Evropy, 1950. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.
5. *Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti*. Štrasburk: Rada Evropy, 1983. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.
6. *Protokol č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti za všech okolností*. Vilnius: Rada Evropy, 2002. Dostupné z WWW: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.

7. TEXAS. Title 2. General Principles of Criminal Responsibility. Chapter 8. General Defenses to Criminal Responsibility. In *Penal Code*. 2013. Dostupné také z WWW: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.8.htm#8.07>.
8. TEXAS. Title 5. Offenses Against the Person. Chapter 19. Criminal Homicide. In *Penal Code*. 2003. Dostupné také z WWW: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.19.htm>.
9. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- KUBÍČKOVÁ, P., KMĚTÍK I. *Penologie*. Karviná, 2011. Studijní opora. Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o..

9 Seznam tabulek a grafů

Obrázek 1: Trest smrti v USA.....46

Tabulka 1: Vykonané popravy v Texasu od 7. prosince 1982 do 9. března 2023 54

10 Seznam příloh

Příloha 1: Udělené milosti a vykonané popravy od 1919 do 1938 66

11 Přílohy

Příloha 1: Udělené milosti a vykonané popravky od 1919 do 1938

Rok	Udělené milosti	Vykonané popravky
1919	16	0
1920	22	0
1921	30	0
1922	38	0
1923	40	2
1924	35	0
1925	18	0
1926	25	0
1927	24	3
1928	28	0
1929	19	1
1930	17	2
1931	33	0
1932	30	0
1933	37	2
1934	2	0
1935	3	1
1936	1	1
1937	2	3
1938	2	6